

РЈЕШЕЊЕ

по Захтјеву за покретање поступка привредног субјекта Telemach д.о.о. Сарајево, против привредног субјекта „БАБИЋ“ д.о.о. Јабланица и привредног субјекта „БХ Телеком“ (ВН Telecom) д.д., Сарајево

**Сарајево
февруар, 2018. године**

Број: УП-03-26-3-011-70/17
Сарајево: 28.02.2018. године

Конкурентијски савјет Босне и Херцеговине, на основу члана 25. став (1) тачка е), члана 41. став (1) тачка а), члана 42. став (1) тачка а), члана 48. став (1) тачка а), а у вези с чланом 4. став (1) Закона о конкуренцији („Службени гласник БиХ“, бр. 48/05, 76/07 и 80/09), члана 105. и 108. Закона о управном поступку („Службени гласник БиХ“, бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 и 53/16), у поступку покренутом по Захтјеву за покретање поступка поднесеном од стране привредног субјекта *Telemach* д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, Илица, 71000 Сарајево поднесен путем адвоката Нихада Сијерчића из Сарајева против привредног субјекта „БАБИЋ“ д.о.о. Неретванска бб, 88420 Јабланица и привредног субјекта „БХ Телеком“ д.д., Франца Лехара 7, 71000 Сарајево ради утврђивања постојања забрањеног споразума у смислу члана 4. став 1. тачка б) и д) Закона о конкуренцији, за примљеног под бројем: УП-03-26-3-011-2/17 од дана 17.04.2017. године на 20. (двадесетој) сједници одржаној дана 28.02.2018. године, је донио

РЈЕШЕЊЕ

1. Одбија се Захтјев привредног субјекта „*Telemach*“ д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216., 71000 Сарајево, поднесен против привредног субјекта „БАБИЋ“ д.о.о. Неретванска бб, 88420 Јабланица и привредног субјекта „БХ Телеком“ д.д., Франца Лехара 7, 71000 Сарајево, ради постојања забрањеног споразума у смислу члана 4. став 1. тачка б) и д) Закона о конкуренцији, као неоснован.
2. Одбија се захтјев привредног субјекта „*Telemach*“ д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216., 71000 Сарајево за накнадом трошкова поступка у износу од 5.648,40 (петхиљадашестстотиначетрдесетиосам и 40/100) КМ као неоснован.
3. Обавезује се привредни субјекат „*Telemach*“ д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216., 71000 Сарајево, да привредном субјекту „БАБИЋ“ д.о.о. Неретванска бб, 88420 Јабланица надокнади трошкове поступка у износу од 982,80 КМ (деветстотинаосамдесетдвје и 80/100) КМ у року од 8 (осам) дана од дана пријема овог Рјешења.
4. Ово Рјешење је коначно и биће објављено у «Службеном гласнику БиХ», службеним гласилима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкурентијски савјет је дана 17.04.2017. године, за примио под бројем: УП-03-26-3-011-1/17 Захтјев за покретање поступка и дана 19.04.2017. године допуну Захтјева број: УП-03-26-3-011-2/17 привредног субјекта *Telemach* д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, Илица, 71 000 Сарајево (у даљем тексту: Подносилац захтјева или *Telemach*) поднесен путем адвоката Нихада Сијерчића из Сарајева против привредног субјекта „БАБИЋ“ д.о.о. Неретванска бб, 88420 Јабланица (у даљем тексту: Бабић) и привредног субјекта „БХ Телеком“ д.д., Франца Лехара 7, 71 000 Сарајево (у даљем тексту: БХ Телеком) ради утврђивања постојања забрањеног споразума из члана 4. став 1. тачка б) и д) Закона о конкуренцији („Службени гласник БиХ“, бр. 48/05, 76/07 и 80/09) (у даљем тексту Закон).

Увидом у поднесени Захтјев, Конкурентијски савјет је утврдио да исти није комплетан и уредан, у смислу члана 28. Закона, те је затражио допуну истог актом број: УП-03-26-3-011-2/17 од 26. априла 2017. године.

Подносилац Захтјева је поднеском за примљеним под бројем: УП-03-26-3-011-4/17 од 03.05.2017. године затражио продужење рока за доставу тражених података/документације, те је у међувремену допунио исти и тражену документацију доставио дана 08. маја 2017. године поднеском број: УП-03-26-3-011-5/17.

Конкурентијски савјет је поднеском број: УП-03-26-3-011-6/17 дана 17.05.2017. године обавјестио Подносиоца захтјева да није разматрао захтјев о продужењу рока за достављање тражене документације, с обзиром да је у међувремену доставио тражене податке/документацију.

Подносилац захтјева је дана 29.05.2017. године поднеском број: УП-03-26-3-011-7/17 доставио допис РАК-а који се односи на предметну проблематику.

Комплетирањем Захтјева, Конкурентијски савјет је Подносиоцу захтјева издао Потврду о пријему комплетног и уредног Захтјева, у смислу члана 28. став (3) Закона, број: УП-03-26-3-011-8/17 дана 06. јуна 2017. године.

1. Странке у поступку

Странке у поступку су привредни субјекти *Telemach* д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, Илица, 71000 Сарајево као Подносилац Захтјева и привредни субјекат „БАБИЋ“ д.о.о. Неретванска бб, 88420 Јабланица и привредни субјекат „БХ Телеком“ д.д., Франца Лехара 7, 71000 Сарајево као противне стране.

1.1. Привредни субјекат Telemach д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, Илица, 71 000 Сарајево

Привредни субјекат Telemach Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, улица Цемала Биједића 216, Илица, Сарајево, регистрован је код Општинског суда у Сарајеву под матичним бројем: 65-01-0620-08, чији је оснивач BOSNIA BROADBAND S.a.r.l. из Луксембурга и са уписаним основним капиталом од (..)**¹ КМ.

Претежне регистроване дјелатности привредног субјекта Telemach су пружање услуге дистрибуције телевизијског програма / сигнала, пружање интернет, услуге фиксне телефоније итд.

1.2. Привредни субјекат „БАБИЋ“ д.о.о. Неретванска бб, 88420 Јабланица

Привредни субјекат „БАБИЋ“ д.о.о. Неретванска бб, 88420 Јабланица регистрован је код Општинског суда у Мостару под матичним бројем: 1-11915, са уписаним основним капиталом од (..)** КМ, чији су оснивачи физичка лица (..)** са (..)** % удјела и физичко лице (..)** са (..)** % учешћа.

Претежне регистроване дјелатности привредног субјекта Бабића су пружање услуга из области грађевинске дјелатности.

1.3. Привредни субјекат „БХ Телеком“ д.д., Франца Лехара 7, 71 000 Сарајево

---

¹ (..)** подаци представљају пословну тајну

Привредни субјекат „БХ Телеком“ д.д., Франца Лехара 7, 71 000 Сарајево регистрован је код Оп[тинског суда у Сарајеву под матичним бројем: 65-02-0012-10, и са уписаним основним капиталом од (..)** КМ, чији су оснивачи одређени према Рјешењу комисије за вриједносне папире ФБиХ број: 03-19-101/04 од 19.02.2004. године.

БХ Телеком је водећи оператор у Босни и Херцеговини, са највећим тржишним учешћем на пољу пружања телекомуникацијских услуга: фиксне, мобилне и интернет мреже.

2. Правни оквир предметног поступка

Конкуренијски савјет је током поступка примјенио одредбе Закона, Одлуке о утврђивању релевантног тржишта („Службени гласник БиХ“, бр. 18/06 и 34/10), те одредбе Закона о управном поступку („Службени гласник БиХ“, бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 и 41/13), у смислу одредби члана 26. Закона.

Поред наведеног, Конкуренијски савјет је извршио увид и у Закон о комуникацијама („Службени гласник БиХ“, бр. 31/03, 75/06, 32/10 и 98/12), те Одлуку о усвајању Политике сектора електронских комуникација Босне и Херцеговине за период 2017.-2021. и акцијског плана за реализацију политике („Службени гласник БиХ“, бр. 46/17), усвојену од стране Савјета министара Босне и Херцеговине, Правило 54/2011 („Службени гласник БиХ“, бр. 85/11) као и у одредбе Закона о облигационим односима (“Службени лист РБиХ”, бр. 2/92, 13/93 и 13/94) и Закона о стварним правима (Сл. Новине Федерације:66/13 и 100/13).

Конкуренијски савјет у складу са чланом 43. став (7) Закона у сврху оцјене датог случаја може користити судску праксу Европског суда правде и одлуке Европске комисије.

3. Релевантно тржиште

У складу са чланом 3. Закона, те члановима 4. и 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште се одређује као тржиште одређених производа који су предмет обављања дјелатности на одређеном географском тржишту.

Према одредби члана 4. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште производа обухвата све производе и/или услуге које потрошачи сматрају међусобно замјењивим с обзиром на њихове битне карактеристике, квалитет, намјену, цијену или начин употребе.

Према одредби члана 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно географско тржиште обухвата цјелокупну или значајан дио територије Босне и Херцеговине на којој привредни субјекти дјелују у продаји и/или куповини релевантног производа и/или услуге под једнаким или довољно уједначеним условима и који то тржиште битно разликују од услова конкуренције на сусједним географским тржиштима.

Конкуренијски савјет је одредио да је релевантно тржиште предметнога поступка тржиште приступа инфраструктури новоизграђених објеката ради пружања телекомуникационих услуга.

Релевантно географско тржиште предметнога поступка је подручје Насеља Залик, града Мостара, будући да је поступак покренут због онемогућавања приступа инфраструктури за пружање телекомуникационих услуга у стамбено-пословном објекту „Залик .

Слиједом наведенога, Конкуренијски савјет је утврдио да у предметном поступку релевантно тржиште представља тржиште приступа инфраструктури новоизграђених објеката ради пружања телекомуникационих услуга на подручју Насеља Залик, града Мостара.

4. Поступак по захтјеву за покретање поступка

Подносилац захтјева у Захтјеву описује чињенично стање и околности које су разлог за његово подношење, те у битном наводи сљедеће:

- да у складу са чланом 27. и 28. Закона о конкуренцији БиХ подносе захтјев за покретање поступка Конкуренцијском савјету против привредних субјеката: Бабић и БХ Телеком у вези са закључивањем забрањеног споразума;
- да наведени забрањени споразум ће имати негативне ефекте на релевантним тржиштима везаним за пружање телекомуникационих услуга крајњим корисницима (будућим станарима) у Мостару (конкретно у оквиру стамбено-пословног комплекса „Залик“) и то: дистрибуција аудио-визуелних медијских садржаја, приступ Интернету и фиксна телефонија;
- да се наведени забрањени споразум спроводи путем онемогућавања приступа инфраструктури за пружање наведених телекомуникационих услуга у стамбено-пословном објекту „Залик“ у Мостару у изградњи, конкурентским телекомуникационим оператерима, на основу договора између инвеститора, односно власника зграде у изградњи (Бабић) са једне и БХ Телек ома, са друге стране;
- да је привредни субјекат Telemach, телекомуникацијска компанија која дјелује као оператор дигиталне и аналогне кабловске ТВ, пружалац услуге широкопојасног Интернета и као оператор фиксне телефоније;
- да је привредни субјекат Бабић - компанија активна у областима високоградње, услуга и трговине;
- да је привредни субјекат БХ Телеком - један од три доминантна (енгл. инцумбент) телекомуникацијска оператора у БиХ, те да му је главна пословна дјелатност пружање телекомуникацијских услуга у фиксној и мобилној телефонији, дистрибуција медијских садржаја и пружање услуге приступа Интернету;
- да се предметни Захтјев тиче споразума о искључивој куповини, као и обавезе неконкурисања коју су изричито или прећутно уговорили привредни субјекти Бабић и БХ Телеком;
- да према информацијама доступним Telemach-у, наведеним споразумом Противне Стране су се споразумјеле да привредни субјекат Бабић неће омогућити Telemach-у постављање мрежне инфраструктуре за пружање телекомуникационих услуга станарима у стамбено-пословном комплексу у изградњи „Залик“ у Мостару;
- да су Противне Стране на наведени начин, забрањеним договором, онемогућиле Telemach-у да пружа конкурентске услуге БХ Телекому, односно да понуди своје телекомуникационе услуге дистрибуције аудио-визуелног медијског садржаја, фиксне телефоније или приступа Интернету, крајњим корисницима (станарима) у предметном објекту, упркос јасно израженом интересовању оператера, односно закључиле су забрањени споразум којим се ограничава конкуренција на тржишту у смислу члана 4. Закона;
- да Подносилац сматра да су, за сврху оцјене постојања забрањеног споразума између Противних Страна, релевантна тржишта пружања телекомуникационих услуга крајњим корисницима (станарима) на подручју насеља Залик у Мостару: дистрибуција аудио-визуелних медијских садржаја, приступ Интернету и фиксна телефонија;
- да треба имати у виду да је забрањени споразум закључен између учесника који су активни на повезаним тржиштима са релевантним тржиштима, односно између телекомуникационог оператера и инвеститора, односно власника објекта;
- да се ефекти споразума директно огледају на приступ инфраструктури за пружање предметних услуга стамбено-пословном објекту, а индиректно рефлектују на пружање услуга крајњим корисницима од стране телекомуникационих оператера;
- да телекомуникационе компаније нуде различите услуге претплатницима, за које је неопходан претходни прикључак на мрежну инфраструктуру, а које су међусобно повезане. Тренд конвергенције услуга, односно продаје пакета услуга, подразумеје да наведене услуге имају међусобну синергију, односно избор корисника за конкретног оператера, као и извођача радова за то којем оператеру дозвољава постављање инфраструктуре, у одређеној је мјери опередијелен и опсегом услуга које се нуде, нарочито у смислу пакета услуга;

- да такође, БХ Телеком, као доминантни телекомуникациони оператер, користи своју тржишну моћ на одређеним тржиштима (нпр. фиксне телефоније) како би добио повољније услове у погледу других услуга које може пружати корисницима;
- да у том смислу, иако тржиште мобилне телефоније није обухваћено Захтјевом, треба имати у виду да на избор корисника, односно стање конкуренције утиче и понуда пакета БХ Телекома, који обухватају и друге телекомуникационе услуге;
- да иако би хипотетички било могуће издвојити посебно тржиште приступа инфраструктури за пружање телекомуникационих услуга стамбено-пословним објектима, поред предложених релевантних тржишта ефеката споразума, дјеловање Противних Страна треба посматрати цијеловито, односно ефекти споразума су превасходно усмјерени на малопродајни ниво тржишта;
- да приступ инфраструктури представља само претходни услов за пружање релевантних телекомуникационих услуга, а телекомуникациони оператери су једини који би имали економског интереса да искључе конкуренте ексклузивним аранжманом са инвеститорима и власницима објекта (с обзиром да је самим инвеститорима у интересу да станари имају већи избор услуга);
- да било које радње којима се ограничава прикључак на телекомуникациону инфраструктуру, односно приступ стамбеном објекту оператеру, имају негативне ефекте на тржиштима која се односе на крајње кориснике;
- да без могућности да постави своју инфраструктуру, Telemach неће моћи да дође ни до крајњих корисника релевантних телекомуникационих услуга те с обзиром на природу пружања телекомуникационих услуга, ограничавање постављања инфраструктуре има исте ефекте на сва наведена релевантна тржишта, на којима су БХ Телеком и Telemach конкуренти;
- да станари стамбено-пословног комплекса „Залик“, због недостатка приступа инфраструктури, не могу приступити нити једној услузи Telemacha;
- да су се медијски садржаји емитовали претежно бежично, путем аналогног земаљског радио преноса, као и то да су емитери користили торњеве за емитовање ради преноса телевизијског и радио сигнала, а гледаоци су преко антена примали сигнал;
- да се временом, развој технологије и инфраструктуре омогућио употребу аналогне кабловске мреже (коаксијални каблови) којима је било могуће доставити сигнал директно до домаћинства и да је додатно, сателитски пренос омогућио да се медијски сигнал пренесе преко великих раздаљина;
- да са развојем дигиталних технологија, ширењем доступног протока и трендом конвергенције у телекомуникацијама (могућност кориштења различитих технологија за суштински исте циљеве - слање електронске дигиталне информације од тачке А до тачке Б и натраг), медијски садржај је могуће доставити претплатницима користећи широк спектар различитих технологија;
- да са стране потражње, све наведене технологије у дигиталној форми су замјењиве при дистрибуцији медијских садржаја, односно потрошачи могу користити било коју од ових технологија да гледају или слушају телевизијски или радијски програм;
- да због својствених разлика у технологији, само ЦАТВ и ИПТВ технологије омогућавају двосмјерну комуникацију са потрошачем, те на тај начин, ЦАТВ и ИПТВ технологије се могу користити у комбинацији са другим телекомуникационим услугама, попут приступа Интернету и телефонији, видеа-на-захтјев, итд;
- да у погледу предметног Захтјева, само ове технологије захтјевају заједнички приступ објектима станара у зградама, односно постављање одговарајуће инфраструктуре у згради ради прикључења на мрежу оператора, која би се потом разводила до појединачних корисника - ДТХ технологија подразумијева постављање сателитске антене, о чему одлучује појединачни корисник;
- да Подносилац сматра да кабловска ТВ и ИПТВ требају бити дио истог релевантног тржишта производа из разлога што су, из угла корисника, савршено замјењиви. ЦАТВ и ИПТВ имају исте технолошке карактеристике и способност да снабдијевају крајње кориснике ТВ садржајем подједнаког квалитета, као и интерактивним ТВ садржајем. Пребацивање са једног техничког средства преноса (кабловске мреже) на друго (ИПТВ) је лако и уобичајено се дешава у БиХ, што значи да су услуге БХ Телекома и кабловских оператера међусобно замјењиве и да постоји снажни међусобни конкурентски притисак;
- да наведени став у погледу замјењивости ЦАТВ и ИПТВ-а у складу је и са праксом Европске комисије;

- да је приступ Интернету процес који омогућава корисницима да се повежу на Интернет, уз кориштење њихових компјутера или мобилних уређаја. Телекомуникационе компаније могу да пруже услугу приступа Интернету преко кабловске платформе, као и ДСЛ платформе. Такође, пружање услуге приступа Интернету је блиско повезано са пружањем других кабловских услуга, попут изнајмљених линија и услуга телехоусинга;
- да слично као приступ Интернету, компанија која управља двосмјерном телекомуникационом инфраструктуром је такођер у стању да пружа гласовне услуге (услуге преноса гласа преко кабловске и повезане мреже);
- да упркос присутној конвергенцији између различитих телекомуникацијских производа и појави мултипле-плауа, Подносилац сматра да пружање услуга фиксне телефоније (гласовне услуге) крајњим корисницима још увијек представља одвојено тржиште производа у смислу Закона;
- да телекомуникационе услуге се пружају крајњим корисницима (претплатницима) од стране оператера, у замјену за мјесечну претплату. Приступ инфраструктури за пружање телекомуникационих услуга стамбеним објектима представља претходни корак, односно изведену услугу, према којој инвеститор објекта у изградњи закључује споразуме са оператерима ради постављања одговарајуће инфраструктуре (цијеви, каблова, *head-end*-ова и ормарића), те омогућавања прикључења на мрежу и пружања услуга станарима у таквим објектима. Приступ инфраструктури је изведена потреба инвеститора и оригиналног власника објекта, заснована на тражњи појединачних станара за телекомуникационим услугама. За разлику од стамбених кућа, гдје се приступ инфраструктури и услуга пружају истом лицу, у стамбеним зградама (а нарочито у објектима у изградњи) у значајном временском периоду, инвеститор или власник објекта ефективно контролишу инфраструктурни приступ, с обзиром да врши апсолутну контролу над одлучивањем о самој непокретности за рачун читаве зграде, односно крајњих корисника предметних релевантних услуга. Оператери не могу пружати услуге појединачним корисницима у становима без претходног приступа инфраструктури читаве зграде, односно приступа земљишту и заједничким објектима зграде;
- да у БиХ, током изградње, инвеститор као власник земљишта и носилац дозвола за изградњу одлучује о постављању инфраструктуре у објекат и сарадњи са привредним субјектима који ће по усељењу пружати одговарајуће услуге станарима, укључујући телекомуникационе услуге;
- да у овој фази изградње, инвеститор, односно власник објекта ефективно наступа за рачун будућих станара (етажних власника), омогућавајући им каснији приступ услугама;
- да инвеститори генерално задржавају контролу над одлукама о сарадњи са телекомуникационим оператерима до избора представника станара-етажних власника, односно до продаје последњих станова и именовања управитеља зграде, а фактички неколико година по изградњи објекта;
- да закон о стварним правима предвиђа да инсталација кабловских и антенских система, од разводника на улазу у зграду до разводника на улазу у стан, представља заједнички дио зграде, о којима се стара постављени управитељ;
- да у конкретном случају, Бабић је инвеститор, односно тренутни власник стамбено-пословног комплекса „Залик“ у Мостару;
- да у складу са претходном праксом Вијећа, релевантно географско тржиште за пружање конкретних телекомуникационих услуга јесте територија насеља Залик у Граду Мостару на којој се налази објекат у изградњи инвеститора Бабић;
- да је тржиште пружања релевантних услуга крајњим корисницима по природи малопродајно и локално, те да стамбени објекти представљају непокретности везане за одређену територију, гдје само привредни субјекти са одговарајућом инфраструктуром и мрежом могу понудити инвеститорима прикључење одговарајућој мрежи и на основу тога понудити услуге корисницима;
- да у складу са чланом 27. Закона, Савјет ће покренути поступак по службеној дужности ако постоји основана сумња да се значајно спречава, ограничава и нарушава тржишна конкуренција;
- да Телемацх има основану сумњу да су БХ Телеком и Бабић закључили ексклузивни споразум - споразум о искључивој куповини, односно споразум са обавезом неконкурисања, поводом постављања телекомуникационе инфраструктуре неопходне за пружање релевантних услуга крајњим корисницима (станарима) у стамбено-пословном комплексу „Залик“;

- да према Одлуци о групном изузећу споразума између привредних субјеката који дјелују на различитим нивоима производње односно дистрибуције („Одлука“) споразуми о искључивој куповини представљају споразуме којима се купац обавезује набављати производе, који су предмет споразума, само од одређеног добављача;
- да обавезом неконкурисања сматра се свака непосредна или посредна обавеза ради које купац не може производити, продавати или препродавати замјенске производе који су конкурентни производима који су предмет споразума или свака непосредна или посредна обавеза купца да купи од добављача или од неког другог економског субјекта којег је одредио добављач више од 80% (осамдесет посто) од укупне количине производа или услуга и њихових супституата које купац купује на релевантном тржишту;
- да имајући у виду наведена тржишна учешћа на релевантним тржиштима, јасно је да БХ Телеком не испуњавају услове за групно изузеће споразума од забране предвиђене Одлуком;
- да с обзиром да према структури релевантног тржишта, привредни субјекат Бабић одлучује о прикључку на телекомуникациону инфраструктуру, те посљедично о пружању релевантних услуга крајњим корисницима, предметни споразум представља увођење баријера уласку на тржиште, односно искључивање са тржишта конкурената БХ Телекома и ограничавање избора крајњих корисника;
- да је сагласност инвеститора неопходна ради омогућавања оператерима да поставе одговарајућу инфраструктуру у згради, односно пружају телекомуникационе услуге каснијим корисницима;
- да из угла корисника, понуда различитих пружалаца услуга омогућава већи избор и конкуренцију између добављача, што резултира повољнијим условима, а да из угла власника зграде, већи избор пружалаца услуга и разноврснија инфраструктурна повезаност омогућавају бољу понуду купцима станова, односно повећану вриједност, атрактивност и побољшану продају станова;
- да не постоји ни један економски оправдан разлог због којег би инвеститор онемогућио одређеним пружаоцима услуга да, о свом трошку, поставе одговарајућу инфраструктуру за прикључак на телекомуникациону мрежу или користе постојеће вертикалне инсталације;
- да једини разлог због којег би инвеститор одбио да омогући приступ додатном телекомуникационом оператеру, а нарочито значајнијем играчу на локалном тржишту, јесте ексклузивни споразум, обавеза неконкурисања или нека друга форма забрањеног споразума са посљедицама по конкурентске пружаоце услуга;
- да је Telemach упутио захтјев за прикључење на мрежну инфраструктуру инвеститорима комплекса „Залик“, који је био усмјерен на спајање зграде на мрежу. Међутим, наведени захтјев је, без одговарајућег образложења одбијен од стране инвеститора;
- да у свом одговору од 20.03.2017. године, пословни субјекат Бабић наводи да захтјеву за прикључење није у могућности удовољити из разлога што са „БХ Телеком д.д. Сарајево, који је лидер у пружању предметних услуга, имамо дугогодишњу пословну сарадњу и оквирни договор који обухвата и предметни стамбено-пословни објекат“;
- да је пословни субјекат Бабић овим признао закључење забрањеног споразума са БХ Телекомом, а чији је циљ и посљедица искључење пословног субјекта Telemach-а са тржишта;
- да из наведеног дописа и поступања пословног субјекта Бабић очигледно је да се у погледу стамбено-пословног комплекса „Залик“ приступ инфраструктури, односно пружање услуга омогућава ексклузивно пословном субјекту БХ Телеком, уз онемогућавање пружања конкурентских услуга;
- да се станарима наведеног објекта приликом уселјавања у објекат овим поступањем онемогућава прикључење на услугу Telemacha, а Telemach-у се онемогућава постављање одговарајуће инфраструктуре за прикључење на мрежу и на основу тога пружање услуга заинтересованим корисницима;
- да треба имати у виду да су инвеститори омогућили улазак у зграду, брендирање и пружање релевантних услуга станарима у згради БХ Телекому прије него што је извршен технички пријем зграде, етажирање, итд, те да је то битно због тога што, након етажирања, стубиште и земљиште око зграде које јој припада постају заједничко власништво етажних власника, како у свом допису наводи и сам инвеститор;

- да наведеним активностима, станари се унапријед везују за конкретног оператера (најчешће на најмање 24 мјесеца, на колико се закључују релевантни уговори). Додатно, омогућавање одређеним оператерима (БХ Телеком) уградње властите инфраструктуре у току изградње, уз истовремено онемогућавање сличног прикључка другим оператерима, представља значајну привилегију за такве оператере, а баријеру уласку њиховим конкурентима;
- да у тренутку када се сви станари уселе и добију могућност одлучивања о омогућавању изградње инфраструктуре, оператери који нису уградили опрему у фази изградње наилазе на проблем јер тада сама инсталација у новој згради мора ићи нацбукно, гдје је проблем добити одговарајућу сагласност станара у тек уселеној згради за потребне инсталације, док њихови конкуренти (у овом случају БХ Телеком) имају унапријед интегрисану поцбукну инфраструктуру и могу без било каквих потешкоћа пружати услуге било којем станару зграде. Фактички се тиме онемогућава конкурентским оператерима да дођу до крајњих корисника;
- да према информацијама доступним Telemach-у, бројни потенцијални станари у стамбено-пословном објекту „Залик“ су изразили интересовање за прикључење на његову мрежу - најчешће су у питању већ постојећи корисници који су жељели извршити пресељење прикључка;
- да је дана 16. марта 2017. године, Telemach упутио пословном субјекту Бабић захтјев за прикључење стамбено-пословних објеката на кабловско-дистрибутивни систем, те да су дана 20. марта 2017. године, добили одговор пословног субјекта Бабић који је директно одбио да омогући прикључење предметног стамбено-пословног комплекса на мрежу Telemacha, односно постављање одговарајуће инфраструктуре за пружање телекомуникационих услуга овог оператера, уз образложење;
- да је пословни субјекат Бабић омогућио пружање услуга станарима само једном оператеру (БХ Телеком), а другог (Telemach) онемогућава да понуди своју услугу корисницима, те је јасно да се оваквим поступањем (противним израженој заинтересованости оператера) непосредно нарушава конкуренција на малопродајним телекомуникационим тржиштима, односно ограничава право избора заинтересованих станара зграде;
- да према члану 4. став (1) б) Закона, забрањени су споразуми који се односе на ограничавање и контролу производње, тржишта, техничког развоја или улагања. Према Одлуци, споразуми о искључивој куповини, односно споразуми који садрже обавезу неконкурисања, изузимају се од забране, под условом да су испуњени одређени услови, укључујући прагове тржишних учешћа и трајање обавезе неконкурисања;
- да с обзиром на достављене информације о тржишном учешћу БХ Телекома на релевантном тржишту, постоји основана сумња да споразум између Противних Страна не испуњава услове за групно изузеће од забране;
- да додатно, чињеница да је пословни субјекат Бабић омогућио прикључак на мрежу једном оператеру, а да су изричито одбили да то учине другом, значи да је предметни споразум омогућио договорену примјену различитих услова за идентичне трансакције с другим привредним субјектима, доводећи Telemach у неповољан положај у односу на конкуренцију, односно да представља и повреду чл. 4. став (1), тачка д) Закона;
- да имајући у виду да Telemach нема у свом посједу уговор који су закључили Бабић и БХ Телеком, уколико и није уговорен забрањени споразум у форми искључиве куповине и обавезе неконкурисања, свакако да постоји споразум о бојкоту Telemacha као конкурентског оператера, јер Телемацх неће имати фактичку могућност да пружа своје услуге у предметној непокретности по транспарентним, тржишним условима;
- да постоји основана сумња о бојкоту Telemacha од стране конкурентске компаније. Затварање приступа тржишту (од стране БХ Телекома, у овом случају кроз уговор са пословним субјектом Бабић) конкурентском добављачу је форма вертикалног забрањеног споразума између Бабић и БХ Телеком. Такви договори су забрањени и представљају кршење права конкуренције и као такви строго се санкционишу и не могу бити изузети од забране ни на који начин због озбиљних негативних ефеката које имају по конкуренцију и крајње потрошаче;
- да иако ово питање није строго релевантно за оцјену предметног поступања, треба имати у виду и регулаторне принципе телекомуникација, према којем се основним принципом телекомуникација сматра приступ јавним телекомуникационим услугама за све кориснике, на

транспарентном, објективном и недискриминаторском основу, које оператер телекомуникација може осигурати уз разумну добит;

- да је јасно да предметни споразум онемогућава такав приступ услугама будућим станарима комплекса „Залик“, односно да је супротан и основним начелима регулисања телекомуникација у Босни и Херцеговини, које подразумевају и фер конкуренцију између телекомуникационих оператера, односно забрањују злоупотребу тржишне моћи доминантних (инцумбент) оператера;
- да релевантне смјернице ЕУ које се односе на примјену прописа о конкуренцији у сектору телекомуникација (Обавјештење о примјени прописа о конкуренцији на сектор телекомуникација, односно Смјернице о примјени прописа о конкуренцији на уговоре о приступу у сектору телекомуникација) праве разлику између тржишта које се односе на услугу која се пружа крајњим корисницима и приступа неопходној инфраструктури за пружање услуга крајњим корисницима;
- да у конкретном предмету, с обзиром на стање на релевантном тржишту, односно чињеницу да телекомуникациони оператери нуде прикључак на инфраструктуру инвеститорима у Босни и Херцеговини без посебних накнада, није неопходно посебно разликовати ова два нивоа тржишта. Тржишну снагу оператера у приступу инфраструктури је начелно могуће „преликати“ у односу на положај на малопродајном нивоу тржишта (број корисника), а једино је могуће да државни телекомуникациони оператер (БХ Телеком), има још израженију тржишну снагу и позицију у понуди приступа инвеститорима, с обзиром на снажан синергијски ефекат његовог пакета услуга;
- да Европска Комисија тако наводи да ексклузивне обавезе у уговорима у телекомуникационом сектору којима се омогућава приступ једној компанији вјероватно ограничавају конкуренцију, јер се онемогућава приступ инфраструктури другим компанијама;
- да забрањени уговор између Противних Страна нарушава конкуренцију, јер онемогућава конкурентске оператере да понуде своје услуге крајњим корисницима, односно омогућава БХ Телекому монопол у пружању релевантних услуга станарима у стамбено-пословном комплексу „Залик“;
- да ради правилне процјене ефеката забрањеног споразума, треба имати у виду се оваквим поступањем ствара дугорочни преседан на релевантним тржиштима, с обзиром да се оваквом ексклузивношћу и неконкурисањем у великој мјери онемогућава понуда телекомуникационих услуга станарима у новоградњи у Мостару;
- да уколико Савјет не би санкционисао предметну праксу, могуће је да би се тренд ексклузивности зграда и прикључка на инфраструктуру проширио, чиме би се тржиште ограничило и затворило, односно смањила конкуренција у погледу релевантних услуга;
- да Telemach посебно истиче да је прије неколико мјесеци покренуо сличан поступак против неколико лица за слично поступање у објекту „Нова Отока“ у Сарајеву, те су се исти одмах по покретању поступка јавили са интересом за закључење уговора;
- да с обзиром на тржишни положај Telemach групе у Мостару, могуће је претпоставити да се значајан број постојећих корисника уселава у предметни стамбено-пословни комплекс, гдје су *de facto* онемогућени одабрати свог досадашњег оператера, чиме компанија директно губи кориснике услјед недозвољеног споразума;
- да је у међувремену Подносилац захтјева почео запримати захтјеве својих корисника за прикључење на локацији стамбено-пословног комплекса „Залик“ у Мостару, а којима нажалост није у могућности да удовољи, с обзиром да је услјед забрањеног споразума закљученог између Противних страна у овом објекту ускраћен приступ Подносиоцу захтјева и исти је онемогућен да постави своју инфраструктуру и пружи услугу својим корисницима, који такву услугу захтијевају;
- да је за градњу примарне мреже потребно прибавити дозволе у складу са прописима о просторном планирању;
- да Подносилац захтјева има изграђене мреже на подручју Града Мостара, тако да са својим примарним мрежама покрива око 90% целокупне територије Града Мостара;
- да се ради дијелом о изграђеној властитој инфраструктури, а Подносилац дијелом користи и подземну и надземну инфраструктуру других привредних субјеката, темељем уговорног односа, те истичу да се ради о примарној телекомуникацијској инфраструктури, док за пружање услуге у свакој појединој згради, Подносилац (као и сваки други оператер) мора поставити секундарну мрежу до и унутар сваке поједине зграде;

- да Подносилац уобичајно закључује уговоре с инвеститорима ради постављања властите инфраструктуре током градње нових објеката.

Слиједом наведеног, Конкурентијски савјет је оцијенио да повреде Закона, на које Подносилац захтјева указује, није могуће утврдити без провођења поступка, те је у складу са чланом 32. став (2) Закона донио дана 07.06.2017. године Закључак о покретању поступка број: УП-03-26-3-011-10/17 (у даљем тексту: Закључак), ради утврђивања постојања забрањених конкурентијских дјеловања у смислу члана 4. став 1. тачка б) и д) Закона.

Конкурентијски савјет, у складу са чланом 33. став (1) Закона, је доставио Захтјев и Закључак на одговор противним странама у поступку, привредном субјекту Бабић актом број: УП-03-26-3-011-15/17 и привредном субјекту БХ Телеком актом број: УП-03-26-3-011-16/17, дана 08.06.2017.године.

Конкурентијски савјет је доставио Закључак Подносиоцу захтјева, актом број: УП-03-26-3-011-14/17 дана 08.06.2017.године.

Бабић је доставио одговор Конкурентијском савјету, дана 23.06.2017. године поднеском запримљеним под бројем: УП-03-26-3-011-19/17, те у битном наводи:

- да у потпуности негирају постојање забрањеног споразума у смислу члана 4. Закона;
- да будући да не постоји закључени споразум, није тачно да се непостојећим споразум онемогућава приступ инфраструктури за пружање телекомуникационих услуга у стамбено-пословном објекту „Залик“ у Мостару у изградњи конкурентским оператерима;
- да су наводи у захтјеву потпуно неосновани, с обзиром да инвеститор нема никакав механизам да спријечи, наруши или ограничи тржишну конкуренцију из разлога што је крајњи циљ изградње станова је њихова даљња продаја а не изнајмљивање;
- да самим чином продаје купац постаје власником свог етажног дијела као и сувласником заједничких просторија који као такав има право да затражи прикључак било којег пружаоца телекомуникационих услуга а самим тиме и Telemach-а;
- да су потпуно паушални наводи како забрањени споразум (непостојећи) нарушава конкуренцију, јер онемогућава конкурентске оператере да понуде своје услуге крајњим корисницима, односно да БХ Телеком има монопол наведених услуга станарима стамбено-пословног објекта Залик;
- да сваки етажни власник има право да затражи прикључак било којег телекомуникационог оператера што свакако укључује и Telemach;
- да нису тачни наводи у Захтјеву који се односе на чињеницу да је потребна сагласност инвеститора ради омогућавања постављања одговарајуће инфраструктуре у згради, односно ради пружања телекомуникационих услуга крајњим корисницима, из разлога што постоји инфраструктура у згради која је изграђена;
- да је искључиво право етажних власника да одлуче хоће ли уопште успоставити телекомуникацијске прикључке, као и којег пружаоца тих услуга ће одабрати;
- да привредног субјекта Бабић као инвеститора се не тиче кога ће етажни власници одабрати;
- да Telemach пружа своје услуге у свим објектима које је изградио привредни субјекат Бабић, те нема разлога да исте услуге не пружа и у новоизграђеном комплексу.

БХ Телеком је доставио одговор Конкурентијском савјету, дана 23.06.2017. године поднеском запримљеним под бројем: УП-03-26-3-011-20/17, те у битном наводи:

- да у цјелости оспоравају основаност поднесеног Захтјева, чињеничне наводе и истакнуте приједлоге у Захтјеву;
- да истичу како не постоји никакав усмени или писани договор између БХ Телекома и Бабића у вези са изградњом вертикалне кабловске инфраструктуре или пружањем ТК услуга у стамбено-пословном објекту Залик;

- да је потребно изнијети конкретне ставове у вези са предметом спора, како би се, евентуално, и Конкуренцијски савјет одредио у односу на могућност да на тржишту евентуално постоји натјечање оператора телекомуникација у постављању тзв. „кућних инсталација“ у стамбеним објектима у фази изградње, утврдило да ли и како то евентуално утиче или може утицати на тржиште приступа инфраструктури новоизграђених зграда ради пружања ТК услуга, уз уважавање чињенице да се, објективно, ради о нерегулисаној области, бар у овој фази либерализације телекомуникационог тржишта у БиХ;
- да су тврдње Telemachа да без могућности да постави своју инфраструктуру, неће моћи да дође ни до крајњих корисника релевантних телекомуникационих услуга погрешне и неутемељене, те да нити у једном погледу Telemach-у није „онемогућено пружање конкурентских услуга БХ Телекому“;
- да водећи се логиком Подносиоца Захтјева, нити један кабловски оператор не би могао пружати ТК услуге без постављене властите мрежне инфраструктуре, а што је по самој природи пружања ТК услуга нетачно;
- да Подносилац Захтјева а priori искључује могућност кориштења постојеће инфраструктуре, односно могућност изнајмљивања вертикалне инфраструктуре изграђене од стране Бабића;
- да је привредни субјекат Бабић правни субјекат који се не бави телекомуникацијама са којим БХ Телеком има добру сарадњу, првенствено јер је тзв. велики корисник ТК услуга БХ Телекома;
- да отворени приступ мрежи као узлазно велепродајно тржиште је најчешће помињани термин у сектору електроничких комуникација, будући да је то као први предуслов либерализације тржишта, основ за заштиту тржишне конкуренције на малопродајном тржишту пружања телекомуникацијских услуга, које Подносилац Захтјева сматра релевантним тржиштима;
- да стога образложење по којем у тачки 3.1.4. Захтјева, Telemach доводи у вези малопродајно тржиште ТК услуга, није у складу са принципима утврђивања релевантног тржишта, према којем прво треба поћи од тржишта које је прво у производном ланцу, па тек уколико на том тржишту постоје препреке, анализирати евентуалне недостатке у здравој конкуренцији на малопродајним тржиштима;
- да је доказ за то и чињеница да на основу Препоруке Европске комисије о релевантним тржиштима не постоји ниједно малопродајно тржиште ТК услуга, а која су подложна ех анте регулацији;
- да Подносилац Захтјева у својој понуди нема раздвојене услуге телевизије, интернета и фиксне телефоније, јер их нуди искључиво у пакету, односно, није могуће уговорити кориштење само услуге Интернета или само услуге фиксне телефоније, без кориштења услуге кабловске телевизије, што није навео у свом Захтјеву;
- да Подносилац Захтјева наводи потпуно ирелевантну чињеницу да БХ Телеком нуди услугу мобилне телефоније у пакету са другим услугама, иако мобилна телефонија нема везе ни по каквом основу са релевантним тржиштима из овог поступка, нити по природи технологије којом се пружа, нити везивањем за пакете осталих услуга;
- да је неозбиљно паушално навођење у тачки 3.1.3. Захтјева да је БХ Телеком доминантан оператор, при чему се не наводи акт којим је доминантност утврђена, нити на које се тржиште мисли када се БХ Телеком квалифицира на тај начин;
- да је претпоставка од које је неопходно кренути да би се предметни поступак сагледао у исправном контексту, јесте утврђено тржиште приступа инфраструктури новоизграђених објеката ради пружања ТК услуга;
- да је Босна и Херцеговина на основу Споразума о стабилизацији и придруживању са Европским заједницама и њиховим државама чланицама (ССП) преузела обавезу постепеног усклађивања постојећег и будућег законодавства Босне и Херцеговине, које укључује и сектор електроничких комуникација;
- да Босна и Херцеговина је земља у којој још увијек постоји висок степен неусклађености секторске регулативе у области електроничких комуникација са законодавством ЕУ, при чему је и област регулације приступа инфраструктури генерално, укључујући новоизграђене објекте, који су предмет Захтјева, још увијек нехармонизирана, како је потврдила и Регулаторна агенција за комуникације БиХ у акту број 02-29-1846- 2/16 од дана 02.09.2016. године;
- да се правила конкуренцијског права у овом поступку не смију посматрати засебно у односу на регулативу у сектору телекомуникација, имајући у виду да су државна регулаторна тијела и

основана с примарним циљем либерализације тржишта и промовисања и заштите тржишне конкуренције за добробит корисника, која се манифестује кроз снижавање цијена и подизање квалитете услуга;

- да је приступ мрежи и повезаној опреми у области телекомуникација регулисан Директивом о приступу 2002/19/EЗ на основу којег је експлицитно уређен начин, субјекти и обавезе приступа у циљу заштите тржишне конкуренције (члан 12. Директиве);

- да потенцирају узимање у обзир релевантних материјалних одредби, будући да је *ex ante* регулација од стране националног регулаторног тијела у области телекомуникација неопходна због масовности тржишта које је предмет разматрања, те би било потпуно неефикасно сваки појединачни случај приступа мрежи/згради/кориснику разматрати засебно пред Конкурenciјским савјетом;

- да се регулаторним тијелима и намеће обавеза сталне анализе и праћења тржишта телекомуникација, те наметање обавеза у случају да установи нерегуларности које нарушавају конкуренцију и либерализацију тржишта;

- да је Регулаторна агенција за комуникације између осталог, дужна вршити редовне анализе тржишта у складу са Правилу 54/2011 о анализи тржишта електронских комуникација („Службени гласник БиХ”, број 85/11) чији је основни циљ утврдити постоји ли на одређеном тржишту ефективна конкуренција или на том тржишту постоји један или више оператора који имају значајну или заједничку значајну тржишну снагу;

- да обавезујућу спрегу дјеловања Регулаторне агенције за комуникације и Конкурenciјског савјета прописује цитирано Правило кроз следећу обавезу: „У сврху одређивања појединачног релевантног тржишта Агенција утврђује димензију услуга и географску димензију тог тржишта, водећи рачуна о Смјерницама и релевантној легислативи из подручја заштите конкуренције” Такође, „У поступку анализе тржишта Агенција ће, према потреби, сарађивати са Конкурenciјским савјетом Босне и Херцеговине.”;

- да у провођењу поступака анализе тржишта, Агенција посебно води рачуна о примјени релевантне препоруке Европске комисије о релевантним тржиштима која подлијежу претходној регулацији (у даљем тексту: Препорука 2014/710/EУ) и релевантних Смјерница Европске комисије о анализи тржишта и утврђивању значајне тржишне снаге (у даљем тексту: Смјернице);

- да у складу са наведеном Препоруком, а што сматрају релевантним за овај поступак, Агенција је била дужна извршити анализе чији су предмет велепродајно тржиште физичког приступа мрежној инфраструктури (укључујући заједнички и потпуни приступ издвојеној локалној петљи) на фиксној локацији и велепродајно тржиште широкопојасног приступа (Тржишта 4 и 5), јер су управо анализе тих тржишта претпоставке за омогућавање свим операторима међусобног приступа корисницима до којих путем својих инфраструктура долази други мрежни оператори;

- да иако је дана 08.12.2014. године Агенција израдила Нацрт анализе, који је упутила на јавне консултације, те након прикупљених коментара на тај документ, објавила нови Нацрт и отворила јавне консултације од дана 08.04.2016. године, до дана сачињавања овог одговора, Агенција није утврдила коначан текст Анализе нити донијела одлуку о регулисању ових тржишта и наметању било каквих обавеза проглашеним доминантним операторима, тј. није извршила обавезе које јој намећу Препорука, Смјернице и Правило 54/2011;

- да поред тога, Агенција није усвојила нити било који други подзаконски акт у оквиру својих надлежности, којим би се уредило питање изградње телекомуникацијских инсталација у новоизграђеним објектима уопште, а нарочито техничке стандарде и правила приступа других оператора изграђеној инфраструктури;

- да иако БХ Телеком није пасивно легитимиран у овом поступку, опреза ради износе аргументацију у вези са природом пословног односа изградње, који је кључан основ за утврђивање чињенице да нема елемената по основу којих би исти био означен као забрањен у смислу Закона о конкуренцији;

- да инвеститор као градитељ објекта има право да, у складу са одобрењем за грађење, објекат изградњи у потпуности самостално или у сарадњи са привредним субјектима које сам одабере, јер је објекат у складу са Законом о стварним правима у његовом власништву све до момента етажирања и преноса власништва над појединим стамбеним јединицама;

- да су законске одредбе о имовинско-правним односима императивне природе, те је пословни однос који је предмет разматрања овог поступка неопходно сагледати у наведеном контексту;
- да тврдња на којој *Telemach* заснива свој Захтјев, а по којој би инвеститор имао обавезу омогућити сваком мрежном оператору да у било којој фази градње објекта инсталира своју опрему или инфраструктуру у објекту, из више разлога нема никакво упориште нити у позитивним прописима, нити у логичком резонувању;
- да инвеститор самостално одлучује да ли ће уопште располагати објектом над којим има неприкосновено право власништва, те какве ће функционалности и квалитет наведени објекат посједовати, а све у складу са инвестиционим планом и инвестиционо-техничким пројектом изградње, као и планираним буџетом за изградњу;
- да подстицање дуплирања инсталација, што би у одређеним случајевима, под претпоставком да сви мрежни оператори искажу интерес за изградњу властите инфраструктуре, било и до 10 индивидуалних инсталација (за претпоставку узети у обзир носиоци дозволе за пружање услуга фиксне телефоније у Кантону Сарајево као основне телекомуникационе услуге), нарушило би, не само економичност и смисао градње модерних вишестамбених зграда (непотребно одузимање ограниченог корисног простора у урбаним срединама), него би потенцијално имало негативан утицај са аспекта заштите околиша, циљева урбанистичког и просторног планирања, као и непотребно проузроковало инвестиционе трошкове, при чему је ирелевантно ко би те трошкове сносио;
- да ако би до сваког стана долазило више инсталација, по природи ствари сваки станар би користио само једну (веома мала вјероватноћа је да би користио више од једног до два оператора истовремено), што значи да би кроз временски ток амортизације инсталиране инфраструктуре, сви остали инфраструктурни приступи инсталирани од оних оператора, који нису избор станара, биле потпуно неискориштене и економски неисплативе;
- да логика и принципи економичне градње новоизграђених објеката, која има за циљ потицај инвестирања у савремене мреже великих брзина, препозната је и у актуелној европској регулативи из предметне области;
- да је дуплирање градње кућних инсталација, као и телекомуникационих приступних мрежа генерално, потпуно супротно циљевима Директиве 2014/61/EУ од 15.05.2014. о мјерама за смањење трошкова постављања електроничких комуникација мрежа великих брзина (у даљем тексту; Директива) на коју се и сам Подносилац Захтјева позива, извлачећи поједине одредбе из контекста њеног циља, утврђеног у члану 1. став 1: *„Ова Директива има за циљ олакшати и потакнути увођење електронских комуникацијских мрежа велике брзине промичући заједничко кориштење постојеће физичке инфраструктуре и омогућујући учинковитије постављање нове физичке инфраструктуре како би трошак увођења таквих мрежа био што нижи.“*;
- да смисао Директиве састоји се у промицању дијелења комплетне инфраструктуре која је већ изграђена између појединих пружалаца услуга, и то до те мјере да се на располагање морају ставити и све раније положене водоводне, гасне и друге цијеви и канализација, а све у циљу вишеструког искориштавања и избјегавања сталног прекопавања и инвестирања;
- да се у ставу 13. преамбуле Директиве истиче ефикасност у поновном кориштењу постојеће физичке инфраструктуре за увођење електронских комуникацијских мрежа, посебно у подручјима гдје не постоје одговарајуће електроничке комуникацијске мреже или гдје не би било економски оправдано градити нову физичку инфраструктуру;
- да је евидентно да је Захтјев *Telemacha* неоснован обзиром да у стамбено-пословном комплексу Залик не постоји ограничавање избора оператора телекомуникација, јер станари, као сувласници над заједничким дијеловима зграде, имају једини овлаштење да након етажирања некретнине омогуће приступ било којем оператору, односно постављање мрежне инфраструктуре, уколико конкретни оператер не жели користити постојећу;
- да су у том смислу нетачни наводи из Захтјева, гдје *Telemach*, између осталог, истиче како је: *„сагласност инвеститора неопходна ради омогућавања операторима да поставе одговарајућу инфраструктуру у згради, односно пружају ТК услуге каснијим корисницима“* итд.;
- да поред наведеног, *Telemach* путем компаније Тотал ТВ чије услуге продаје као повезано друштво, будући да су у власништву истог правног субјекта, већ у овом тренутку има могућност пружања услуга дистрибуције ТВ, и то сателитском технологијом тзв. ДТХ (*direct to home*), без потребе уградње било какве инфраструктуре унутар зграде;

- да Подносилац Захтјева наводи у напомени број 1. да је нашао како су одређена регулаторна тијела утврдила незамјењивост ДТХ технологије са ИПТВ и ЦАТВ. На овом примјеру се најбоље показује спремност Подносиоца Захтјева на манипулисање подацима;
- да оваква оцјена регулаторних тијела је несумњиво ослоњена на анализу тржишта у конкретној земљи, а исправно би било да је Подносилац Захтјева анализирао праксу и других регулаторних тијела прије изношења става о незамјењивости технологија;
- да примјера ради, сусједна Република Хрватска, односно Агенција за заштиту тржишног натјечања је у рјешењу број: 580-05-10-74-100 од 31. аугуста 2010. године утврдила другачије, те је простим претраживањем на Интернету могуће пронаћи бројне примјере и једне и друге тврдње. То упућује на закључак да је у циљу утврђивања ове чињенице неопходно анализирати елементе замјењивости на основу података који су релевантни у односу на БиХ, у складу са правилима конкуренцијског права, а не користити аналогију из других предмета извлачећи их из контекста датог чињеничног стања;
- да учешће широкопојасних корисника који користе кабловску инфраструктуру у БиХ је у константном порасту, што говори о расположивости и доступности кабловске инфраструктуре и додатно иде у прилог конкурентности тржишта у БиХ, односно непостојању никакве баријере за улазак нових оператора на тржишту широкопојасних услуга у БиХ. Тржиште велепродајног приступа инфраструктури (укључујући приступ новоизграђеним зградама) и велепродајног широкопојасног приступа је још увијек нерегулирано тржиште у Босни и Херцеговини;
- да релевантан материјални пропис који се примјењује у сектору изградње мрежа у новим објектима је тренутно Закон о стварним правима и Закон о облигационим односима;
- да у складу с тим, инвеститори сходно принципима аутономије воље и слободе уговарања имају пуно право да одаберу да ли ће сами изградити одређене грађевинске елементе у објекту или ће то чинити у сарадњи са неким другим лицем у виду заједничког улагања. Након етажирања објекта и преноса власништва на стамбеним јединицима, по сили закона, станари постају сувласници заједничких дијелова зграде, чиме добијају овлаштење да простом већином одлуче да ли ће радити надоградњу и увођење додатних елемената односно функционалности у згради, укључујући нове инсталације;
- да транспоновањем ЕУ регулативе у позитивно законодавство Босне у Херцеговине, које је обавезује и извјесно у предстојећем периоду, сви пружаоци ТК услуга ће по недискриминирајућим условима моћи пружати своје услуге путем велепродајног најма инфраструктуре у власништву или под контролом других инфраструктурних оператора, чиме ће бити до краја доведена либерализација малопродајног тржишта. С обзиром да је сама кућна инсталација по Закону о стварним правима заједничко власништво етажних власника, још и прије фактичке примјене прописа *de lege ferenda*, Telemach има могућност да властитом инфраструктуром уз сагласност станара дође до објекта и свим заинтересираним субјектима пружи своје услуге;
- да стога је навод Подносиоца Захтјева о томе да је његов накнадни долазак у зграду у незавидном положају због нацбукне градње и доласка послѣје осталих оператора, такав да настоји прије свега прикрити специфичну природу правног посла код градње инфраструктуре новоизграђених објеката. У свом поднеску Подносилац Захтјева, изузев изношења паушалних и неутемељених тврдњи, није понудио нити један релевантан аргумент којим доказује да су Бабић и БХ Телеком постигли такав вид договора који је имао за циљ спрјечавање његове компаније у пружању услуга станарима у објекту у насељу Залик, јер је тај циљ по природи ствари, а имајући у виду стварноправна начела којима се уређује питање етажног власништва и заједничких дијелова зграда, немогуће постићи;
- да на крају желе упозорити на то да би усвајање Захтјева Telemacha у овом поступку било потпуно супротно циљу одговарајуће регулативе Европске Комисије, те би за послѣдицу имало обесхрабрење улагања у висококвалитетну телекомуникацијску мрежу, које су свакако високоризичне и неизвјесне пословне одлуке;
- да је значајно напоменути да се сам Подносилац Захтјева у аналогним пословним односима, као наводни однос Бабић - БХ Телеком, у овом поступку понаша потпуно идентично, а поред тога на тржишту дјелује нелојално, агресивно и супротно принципима здраве конкуренције, те би преседан и одлука у оваквим правним стварима у његову корист могли изазвати низ нових

контрапоступака пред Конкуренцијским савјетом против овог субјекта, уколико је то избор и начин на који исти жели да се бори на тржишту телекомуникација у Босни и Херцеговини;

- да сам Подносилац Захтјева у тачки 4.1.5. претпоставља могућност непостојања забрањеног споразума између БХ Телекома и Бабића, односно истиче да „уколико и није уговорен забрањени споразум у форми искључиве куповине и обавезе неконкурисања, свакако да постоји споразум о бојкоту Telemach, као конкурентског оператора“, те да наведени став Подносиоца Захтјева доказује како је и сам Подносилац Захтјева свјестан непостојања забрањеног споразума између БХ Телекома и Бабића, те покушава своју ситуацију правно заштити путем увођења терминологије бојкота, а која је у самом праву конкуренције непозната и законски непримјењива;

- да из свега наведеног у Одговору закључују како је Захтјев Telemach у потпуности неоснован и неутемељен, те да не доказује постојање забрањеног споразума између Бабића и БХ Телекома.

БХ Телеком је затражио дана 16.06.2017.године поднеском запримљеним под бројем: УП-03-26-3-011-17/17 увид у спис, у циљу припреме одговора привредног субјекта БХ Телеком-а, који им је одобрен актом број: УП-03-26-3-011-18/17 од 19.06.2017. године у просторијама Конкуренцијског савјета дана 05.07.2017. године у 12,00 часова, о чему је сачињена службена забиљешка број: : УП-03-26-3-011-22/17.

Такође, привредни субјекат БХ Телеком је затражио дана 28.09.2017.године поднеском запримљеним под бројем: УП-03-26-3-011-38/17 увид у спис, који им је одобрен актом број: УП-03-26-3-011-40/17 од 03.10.2017. године у просторијама Конкуренцијског савјета дана 11.10.2017. године у 12,00 часова, о чему је сачињена службена забиљешка број: : УП-03-26-3-011-45/17.

Конкуренцијски савјет поднеском број: УП-03-26-3-011-23/17 од 06.07.2017.године доставио Telemach-у одговоре Бабић-а и БХ Телеком-а, поднеском број: УП-03-26-3-011-24/17 од 06.07.2017.године достављен је БХ Телеком одговор привредном субјекту Бабић, док је поднеском број: УП-03-26-3-011-25/17 од 06.07.2017.године привредном субјекту Бабићу је достављен одговор привредног субјекта БХ Телеком-а.

Такође, Конкуренцијски савјет је послао Обавјештење привредном субјекту Telemach поднеском број: УП-03-26-3-011-26/17 од 26.07.2017.године у вези података који су означили пословном тајном те као такве нису достављени супротним странама, да се у том случају супротне стране о томе нису изјасниле у свом одговору што значи да се у случају усмене расправе (која је обавезна у предметима странака са противним интересима) о томе неће расправљати и ти дјелови неће бити релевантни за доношење одлуке у складу са чланом 10. Закона о управном поступку ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 и 53/16).

Привредни субјекат Telemach поднеском запримљеним под бројем: УП-03-26-3-011-28/17 од 21.08.2017.године доставио је очитовање на одговоре Бабића и БХ Телекома у којем између осталог наводи:

- да с обзиром на кореспонденцију између привредних субјеката Бабић и БХ Телеком, Бабић је морао бити свјестан постојања наведеног споразума, односно разлога сопственог одбијања сарадње са Telemach-ом у погледу предметног објекта, те јасно је да постоји пословна сарадња као и оквирни договор, те да су наводи Бабића неистинити;

- да скида ознаку пословне тајне са означених података, како би се исти доставили на очитовање супротним странама;

- да је на састанку одржаном између (..)** испред Telemach и (..)** испред Бабића, дана 3. јула 2017. године, (..)** предложио да Telemach за приступ згради са властитом инфраструктуром плати (..)** КМ, како је, према његовим наводима, платио БХ Телеком;

- да је јасно да постоји споразум између БХ Телекома и Бабића, односно да је БХ Телеком платио потоњем за привилеговано постављање кабловско- дистрибутивне инфраструктуре у предметном објекту у изградњи;

- да посебно треба обратити пажњу на наводе Бабића да је незаинтересован да ли ће Telemach пружати услуге корисницима или неће, односно да сматра да нема разлога да Telemach не пружа своје услуге и у новоизграђеном комплексу, који су директно контрадикторни цитираној претходној комуникацији између наведених страна по овом питању, односно чинидама БХ Телеком-а ради онемогућавања конкурентског приступа предметној инфраструктури.
- да ради бољег разумјевања проблематике, неопходно је појашњење физичке структуре предметне зграде и начин постављања каблова БХ Телеком-а., наиме, инсталације БХ Телецом-а у објекту „Залик“ су интегрисане у зидовима станова, односно електрокомуникациони кабови које је поставио БХ Телеком се инсталирају у зидове при изградњи и налазе се у њима при примопредаји стана власницима (на основу споразума између БХ Телеком-а и Бабића);
- да конкурентски оператори, попут Telemach-а, могу једино (уз сагласност инвеститора или заједнице станара) да поставе вертикални вод кроз зграду, а уколико корисници желе приступ услузи (прикључак на вертикални вод), морају постављати посебне ПВЦ каналиће у хаусторима и становима, гдје би били смјештени кабови Telemacha до прикључка у стану;
- да алтернативно, власници станова би могли да располажу кабловима које је БХ Телеком поставио у зидове, да се искључе са мреже БХ Телекома и прикључе на вертикални вод конкурентског оператора (наравно, под условом да инвеститор или заједница станара дозволе постављање конкурентског вертикалног вода);
- да БХ Телеком активно онемогућава станаре да користе своје право власништва над кабловском инфраструктуром интегрираном у зидове станова чији су власници.
- да с једне стране, значајну баријеру пружању телекомуникационих услуга станарима у новоизграђеним објектима представљају додатни грађевински радови (бушење и монтирање) које би власници стана морали да дозволе у новоусељеном стану ради прикључка на мрежу алтернативних оператора (при чему већ постоји кабловска инфраструктура у зидовима стана), те сагласност инвеститора, односно других власника станова ради додатних интервенција. Додатно, пракса инвеститора да наплаћују накнаде за постављање инфраструктуре и приступ становима у објектима у изградњи би значајно повећала трошкове кабловских оператора, односно неоправдано омогућила стицање додатних прихода инвеститорима на начин који проузрокује негативне ефекте на конкуренцију на телекомуникационом тржишту. С друге стране, с обзиром на досадашњу праксу (избјегавања) интерконекције са алтернативним операторима у изостанку прописане понуде од стране секторског регулатора, односно на досадашњу праксу одбијања захтјева власника станова да се „скину“ са његове мреже, којом БХ Телеком нарушава право својине власника станова, јасно је да БХ Телеком онемогућава да се прикључни кабови које је поставио у зидове повежу са конкурентском вертикалом у објекту (без обзира на питање власништва, односно управљања таквом инфраструктуром);
- да је тачно да инвеститор има право да у складу са одобрењем за грађење објекта објекат изгради самостално или у сарадњи са привредним субјектима које сам одабере, јер је објекат у његовом власништву до момента етажирања и преноса власништва над појединачним стамбеним јединицама;
- да је тачно да инвеститор који гради зграду за властите потребе нема обавезу омогућавања приступа различитим кабловским операторима (јер станови у таквој згради нису на тржишту, односно инвеститор самостално доноси одлуке о куповини релевантних телекомуникационих услуга и не утиче на одлучивање трећих лица). Међутим, неспорно је да инвеститор зграде намијењене продаји може значајно утицати на пружање услуга власницима станова путем споразума са пружаоцима услуга који се реализују током изградње, те да је у конкретном случају, Бабић омогућио привилеговано пружање услуга једном оператору (БХ Телеком-у);
- да је истина да власници стана формално могу затражити прикључак било којег пружаоца телекомуникационих услуга. Међутим, *defacto* је нетачно да власници станова могу под истим условима омогућити приступ било којем оператору и да не постоје последице по конкуренцију, јер су споразумом у конкретном случају Бабић и БХ Телеком омогућили привилегован положај за БХ Телеком у односу на конкурентске операторе/пружаоце услуга.
- да је разлог зашто је БХ Телеком закључио споразум са Бабићем (и платио претходно наведени износ), односно повреда конкуренције у конкретном случају јесте фактичко интегрисање каблова у зидове станова који ће се пренијети на власнике станова, те договор инвеститора (Бабића) и само једног оператора ради постављања каблова којима управља тај оператор (БХ

Телеком) у зидове у фази изградње, како би тај оператор стекао привилегован положај у односу на своје конкуренте прије усељења станова, уз праксу онемогућавања постављања алтернативне кабловске инфраструктуре, односно онемогућава прикључка станара на алтернативну инфраструктуру;

- да за прикључак на услугу БХ Телеком-а, кориснику не би били потребни никакви додатни радови (с обзиром на постојеће каблове у зиду), док би за постављање инфраструктуре алтернативног оператора:

- конкурентски оператор морао да се посебно договори са Бабићем или заједницом станара (у зависности од момента одвијања договора) о постављању вертикалног вода, што подразумијева компликовани процес добијања сагласности за радове, ради интересовања само одређених станара ; и

- власник стана морао да прихвати додатне и естетски неадекватне радове на новоусељеном објекту, а алтернативни оператор да направи значајне додатне инвестиције у изградњу прикључка, које су другачије (веће) од оних које је БХ Телеком морао да сноси. При том, нарочито треба имати у виду чињеницу да се уговори о пружању телекомуникационих услуга станарима уобичајено закључују на двије године, чиме се и правно значајно ограничава приступ конкурентских оператора корисницима на одређени период по усељењу.

- да и када би се прихватило да постоји могућност да конкурентски оператори секундарну кабловску инфраструктуру закупљују од БХ Телеком-а, конкурентски оператори би морали да сnose додатне трошкове таквог закупа, само на основу споразума БХ Телеком-а и Бабића, који није доступан другим операторима, а супротно праву власништва и намјерама самих власника станова. Дакле, ефекти рестриктивног споразума, у смислу увођења баријера за приступ корисницима, очигледни су у конкретном случају;

- да привредни субјекат Бабић (и други инвеститори који евентуално примјењују исти модел забрањених споразума са једним оператором) и одређени телекомуникациони оператори, изградњом интегрисане кабловске дистрибутивне мреже у зидовима објекта и накнадним управљањем таквом мрежом, односно ускраћивањем приступа алтернативним операторима, имају на располагању директан механизам да спријече, наруше или ограниче тржишну конкуренцију у пружању телекомуникационих услуга, на тај начин што привилеговањем једног оператора постављају значајну фактичку баријеру уласку његовим конкурентима. Чињеница да Бабић гради станове за даљу продају не значи да није у могућности да утиче на конкуренцију на неповезаном тржишту, стоје евидентно и из чињенице да је остварио додатне приходе из таквих активности. Споразумом између Бабића и БХ Телеком-а се потоњем омогућио привилеговани приступ корисницима у фази изградње, односно ограничила конкуренција на релевантним тржиштима електронских комуникација;

- да у том смислу, уколико би власници станова заиста могли да располажу постављеном секундарном кабловском инфраструктуром у становима, те уколико би могли да се определијеле на чију ће се вертикалну инфраструктуру прикључити (и уколико би постављање вертикалне инфраструктуре било слободно свим операторима, нарочито у фази изградње, док нису потребне додатне сагласности), не би било проблема из угла прописа о конкуренцији. Оператори би могли поставити своју инфраструктуру у вертикали зграде и станари би могли да промијене прикључак на оператора, у зависности од понуђених тржишних услова. Међутим, БХ Телеком није закључио споразум са Бабићем, нити поставио своју инфраструктуру у изградњи да би корисницима омогућио избор оператора, већ да би имао привилегован приступ становима;

- да супротно наводима БХ Телекома, Подносилац има доказе да је наведени привредни субјекат у пракси директно онемогућавао заинтересоване кориснике да преузму управљање над секундарном кабловском инфраструктуром интегрисаном у зидове њихових станова, односно да слободно располажу својом имовином и евентуално се определијеле за услуге конкурентског оператора;

- да је једна од корисница у насељу „Нова Отока“ (о ситуацији у овом насељу је Савјет упознат у претходном поступку) се обратила БХ Телекому за захтјевом за одспајање са кабловске мреже оператора, те је БХ Телеком изричито одбио да омогући власници стана вршење права својине, односно онемогућио јој је прикључење на услугу других оператора;

- да супротно наводима из Изјашњења, јасно је да БХ Телеком у пракси активно онемогућава кориснике да управљају сопственом имовином, да настоји да очува привилеговани положај који је стекао на основу забрањених рестриктивних споразума, те да онемогући, односно значајно отежа, конкуренцију у приступу станарима релевантних објеката;
- да је нарочито упитан правни основ управљања БХ Телеком-а над интегрисаним кабловима, с обзиром на чињеницу да станови примопредајом постају својина власника стана, заједно са свим припацама;
- да колико је познато Telemach-у, власници станова закључују уговор о купопродаји са Бабићем и, прије закључивања посебног споразума о пружању телекомуникационих услуга са БХ Telecom-ом, ни на који начин не ограничавају своје право власништва над становима (нити прихватају да БХ Телеком буде власник каблова у зидовима који им припадају). Дакле, власници станова су власници и секундарне кабловске инфраструктуре у оквиру купљеног стана, односно прикључка. Сходно томе, нејасно је по ком основу уопште БХ Телецом одлучује да управља интегрисаном инфраструктуром или онемогућава станарима да изаберу оператора (или се „скину“ са његове мреже, која је постављена у зидове стана у власништву корисника), односно неопходно је да Савјет јасно заузме став да интегрисана инфраструктура у становима представља својину власника стана, у складу са Законом о облигационим односима и Законом о стварним правима (на које се сам БХ Телеком позива);
- да у том смислу, Подносилац није ни у могућности да закључи било какав споразум са БХ Телеком-ом о изнајмљивању постојеће секундарне инфраструктуре - с обзиром да БХ Телеком није власник такве инфраструктуре, већ појединачни власници станова. БХ Телеком, као ентитет који фактички управља инфраструктуром, може једино технички омогућити власницима станова да својом својином располажу у складу са својим прохтјевима, али не може их условљавати да каблове у зидовима властитих станова искључиво користе за приступ његовим услугама. Бабић, као инвеститор, може омогућити телекомуникационим операторима да приступе објекту и поставе у конкретној згради кабловску инфраструктуру у оквиру вертикале, без неоправданог привилеговања одређених оператора;
- да у погледу односа са Бабићем, чак и уколико би Подносилац данас пристао на то да инвеститор може произвољно постављати цијену за постављање телекомуникационе инфраструктуре у објекте у изградњи и приступ будућим станарима (што представља системску баријеру уласку на тржиште коју би такви инвеститори постављали пред пружаоце услуга, а која није оправдана конкретним активностима инвеститора и којом би инвеститори ограничавали конкуренцију на тржиштима на којима сами нису активни), поново је БХ Телеком у конкретној ситуацији ненадокнадиво привилегован, с обзиром на претходно наведене чињенице;
- да разматрања БХ Телеком-а о нерегулираности тржишта приступа инфраструктури нису релевантна за предметни поступак. Није спорно да приступ инфраструктури новоизграђених објеката није *ex ante* регулисан (у овом тренутку) у Босни и Херцеговини. То не значи да БХ Телеком може користити недостатке законског оквира из области електронских комуникација за ограничавање конкуренције на тржишту, што је утврђено у већем броју поступака пред Савјетом;
- да у том смислу, недостатак *ex ante* регулативе за предметно питање не значи да Савјет не треба да поступа; управо напротив, Савјет и мора да одлучи у предметном поступку у оквиру својих *ex post* надлежности исправљања тржишних аномалија, те таквим поступањем ни на који начин не би прејудиицирало утврђивање будућег законског оквира из области електронских комуникација. Наведено је нарочито случај јер се БХ Телеком позива на анализе РАК-а припремљене 2014. године, а које никад нису усвојене;
- да дјелује да према БХ Телеком-у, „ефикасност“ у тржишном надзору надлежних органа значи да уколико секторски регулатори споро усвајају одговарајући законски оквир, треба унедоглед омогућити санкционисање незаконитог поступања из угла прописа о конкуренцији;
- да нису међутим до краја тачни наводи БХ Телеком-а да је ова област посебно неуређена. Нова Политика сектора телекомуникација предметно питање уређује на сасвим супротан начин од оног који пропагира БХ Телеком и изричито предвиђа да инвеститори нових објеката морају осигурати приступ свим заинтересираним операторима;
- да у погледу навода БХ Телеком-а о замјенљивости ДТХ технологије са кабловском инфраструктуром и цитирања праксе одређених регулаторних тела, Подносилац ће цитирати претходну праксу самог Савјета у предметима оцјена концентрација, гдје је Савјет анализирао

релевантно тржиште и јасно утврдило да ДТХ и кабловска телевизија нису замјенљиве. С обзиром да БХ Телеком инсистира да је референтна оцјена регулаторних тијела ослоњена на анализу тржишта у конкретној земљи, а да је Савјет у неколико предмета већ учинио такву анализу за тржиште Босне и Херцеговине, Подносилац сматра да су даља разматрања замјенљивости ДТХ понуде са кабловском инфраструктуром сувишна. Чињеница да Подносилац пружа и ДТХ услугу корисницима је ирелевантна за предметни случај и тржиште приступа кабловској инфраструктури. ДТХ понуда Подносиоца није замјенљива са релевантним услугама БХ Телеком-а и не утиче на процјену ефеката спорног споразума.

- да је парадоксално је да се БХ Телеком у овим околностима позива на допис РАК-а о слободи приступа новоизграђеним стамбено-пословним објектима ради пружања телекомуникационих услуга;

- да у поднеску који сам БХ Телеком цитира, РАК је управо заузео став да се предметно поступање Противних страна у овом предмету може сматрати нарушавањем конкуренције. Сам РАК наводи да успјед непостојања посебних правила у секторској регулативи, није у могућности да води поступак по предметном питању, те упућује оперatore на покретање одговарајућих поступака пред Савјетом. То је у конкретном случају и учињено, ради заштите права оператора и формирања јасне и равноправне праксе за све учеснике на тржишту по предметном питању. У том смислу, у потпуности је нејасно зашто БХ Телеком сматра да му достављени допис иде у прилог, с обзиром на јасан став секторског регулатора и чињеницу да Подносилац управо поступа по упутама секторског регулатора у конкретном случају.

- да је чињеница да је предметно питање препознато као посебно осјетљиво у области електронских комуникација је јасна и из нове Политике сектора електронских комуникација Босне и Херцеговине (објављена 23. јуна 2017. године), која у тачки 1.1 г) (Регулирање и изградња ЕК инфраструктуре) изричито предвиђа да ће законодавац у оквиру својих надлежности осигурати да објекти који ће се убудуће градити омогућавају улазак више оператора у исти стамбени или пословни објекат, што може подразумијевати одређивање броја улаза кабловске канализације, разводних ормарића и обавезе градње унутрашње кабловске канализације (каналита) у самом објекту;

- да наведена Политика представља недавно усвојени генерални документ који поставља стратешке правце развоја, а који тек треба да буду преточени у конкретне прописе. До усвајања и примјене наведених прописа, а у складу и са наводима самог РАК-а, на Савјету је да праксом у појединачним случајевима омогући остваривање слободне тржишне конкуренције, односно онемогући затварање тржишта споразумима појединих оператора и инвеститора;

- да у том погледу, јасно је да тврдње БХ Телеком-а о наводној неефикасности „дуплирања инсталација“ нису оправдане, нити у складу са регулаторним оквирима и трендовима у предметној области. Ради постојања конкуренције у пружању услуга корисницима (односно, инфраструктурног приступа), није неопходно да сваки оператор са мрежном дозволом постави своју инфраструктуру, то не би било економски исплативо, нити реално (што значи да оператори то не би ни радили, као стоје добро познато БХ Телеком-у). Било би довољно да инвеститор, на основу транспарентних, јасних и оправданих критерија благовремено унапријед, на основу инфраструктурних могућности зграде, омогући операторима да се квалификују за постављање своје мреже, уколико су заинтересовани. Међутим, БХ Телеком сматра да је „економичније“ да се на основу „дугогодишње успјешне пословне сарадње и оквирног договора“ привилегован приступ омогући само једном оператору. Просто речено, БХ Телеком се не брине око сувишних и економски неисплативих инвестиционих трошкова на тржишту уопште или у односу на конкурентске оперatore, већ покушава да очува свој привилеговани положај;

- да је БХ Телеком у поднеску Савјету од 21. јуна 2017. године доставио бројке о корисницима у насељу Залик који се разликују од података које је доставио Подносилац.

- да Подносилац претпоставља да је БХ Телеком при обрачуну користио ужу географску територију (насеља Залик). Насеље Залик се у ширем смислу протеже и изнад магистралног пута (горњи дио Залика), а могуће је да БХ Телеком није обухватио кориснике који се налазе испод магистрале (до железничке станице). Међутим, Telemach сматра да различит обухват географског тржишта не утиче значајније на процјену тржишне снаге учесника на сваком од релевантних тржишта, нити ефеката предметне повреде конкуренције (нарочито имајући њен значај за општу тржишну праксу постављања кабловске инфраструктуре у новоизграђеним објектима);

- да с обзиром на инсистирање БХ Телеком-а на заједничком кориштењу постојеће физичке инфраструктуре и неисплативости постављања паралелних инфраструктура (супротно Политици сектора електронских комуникација), а имајући у виду правну несигурност у погледу својине над инфраструктуром интегрисаном у зидове станова прије примопредаје власнику и овлаштења оператора након примопредаје, Подносилац предлаже да Савјет у коначној одлуци наложи Противним странама да у стамбено-пословном објекту „Залик“:

- БХ Телеком омогући власницима станова, без било каквих ограничења, да искористе постављену секундарну кабловску инфраструктуру у становима, до вертикалног вода, односно да се одспоје са његовог прикључка и прикључе на инфраструктуру конкурентских оператора, уколико то желе;

- Бабић омогући заинтересованим операторима да приступе стамбено- пословном објекту „Залик“, односно да без накнаде поставе своју кабловску инфраструктуру у оквиру наведеног стамбено-пословног објекта, укључујући у вертикалном воду.

- да подсјећања ради, Подносилац је у Захтјеву тражио да Вијеће утврди да су Противне тране закључиле забрањени споразум, да им наложи да своје понашање на тржишту усклади са одредбама Закона о конкуренцији, те да омогуће прикључак стамбено-пословног објекта „Залик“ на телекомуникациону мрежу свих заинтересованих оператора под фер и транспарентним условима;

- да имајући у виду конкретну инфраструктуру зграде, односно немогућност да се постави алтернативни прикључак становима без додатних радова, чињеницу да телекомуникациони каблови представљају својину власника станова, односно да је инвеститор тренутно једини овлаштен да омогући конкурентским операторима да приступе згради, предложене мјере представљају једини начин да се на релевантном тржишту успостави ефикасна конкуренција између телекомуникационих оператора, односно анулирају негативни ефекти предметног рестриктивног споразума по конкуренцију.

Привредни субјекат Telemach је поднеском за примљеним под бројем: УП-03-26-3-011-29/17 од 23.08.2017. године доставио додатне доказе из којих се види да је пословни субјект ВН Telecom у сличној ситуацији, у насељу „Нова Отока“ једној корисници забранио одспајање са кабловске мреже БХ Телекома и прикључење на другог оператора (*Молба кориснице БХ Телекома за одспајање оцл 07.08.2017. године и e-mail одговор БХ Телекома заинтересованој корисници у насељу „Новци Отока“ од 14. августа 2017. године.*)

Дописом привредног субјекта Telemach број: УП-03-26-3-011-28/17 од 21.08.2017.године којим је скинута ознака пословне тајне са одређених података, достављени су привредним субјектима БХ Телеком актом број: УП-03-26-3-011-40/17 од 03.10.2017. године и Бабићу актом број: УП-03-26-3-011-41/17 од 03.10.2017. године.

5. Усмена расправа и даљи ток поступка

Будући да се ради о поступку са странкама са супротним интересима, Конкуренцијски савјет је заказало усмену расправу, у складу са чланом 39. Закона, дана 04.10.2017. године (позиви достављени Подносиоцу захтјева актом број: УП-03-26-3-011-32/17, БХ Телеком-у актом број: УП-03-26-3-011-31/17, и Бабићу актом број: УП-03-26-3-011-33/17 од 18.09.2017. године)

Усмена расправа заказана за дан 04.10.2017. године на писмени образложени захтјев привредног субјекта Бабић је одгођена, у складу са чланом 39. став (4) Закона (поднесак број: УП-03-26-3-011-34/17 за примљеним дана 22.09.2017 године), те је Конкуренцијски савјет заказао нову усмену расправу за дан 01.11.2017. године (позиви достављени Подносиоцу захтјева актом број: УП-03-26-3-011-36/17, БХ Телеком-у актом број: УП-03-26-3-011-37/17, и Бабићу актом број: УП-03-26-3-011-35/17 од 26.09.2017. године), која је одгођена на образложени захтјев Telemach-а број: УП-03-26-3-011-39/17 од 02.10.2017. године

Конкуренцијски савјет заказао је нову усмену расправу за дан 06.11.2017. године и обавјестио странке у поступку актима број: УП-03-26-3-011-42/17, УП-03-26-3-011-43/17 и УП-03-26-3-011-44/17 дана 10.10.2017. године.

На усменој расправи одржаној у просторијама Конкуренцијског савјета (Записник број: УП-03-26-3-011-46/17 од 06.11. 2017. године), испред Подносиоца захтјева присуствовао је пуномоћник Нихад Сијерчић, адвокат, испред привредног субјекта Бабић пуномоћник др. сц. Алмир Гагула, адвокат и испред БХ Телекома пуномоћници Вахида Хоџић, Берица Авдић и Нихад Одобашић.

Подносилац захтјева, и Противне стране у поступку су остали при досадашњим исказима, као и дали додатна појашњења.

Подносилац захтјева је у току усмене расправе предложио вјештачење на околности давања финансијских и других облика накнаде од стране привредног субјекта БХ Телекома за постављање инфраструктуре у објектима Бабић, те је на усменој расправи у сагласности са свим странкама у поступку одобрено да се изврши финансијско вјештачењу на околности упоређивања финансијске или друге накнаде за постављање инфраструктуре БХ Телекома и Telemach у објекте привредног субјекта Бабић, те да странке доставе одговоре на питања која су им постављена у току усмене расправе, као и да се закаже нова усмена расправа након што се обави вјештачење.

Странке су доставиле тражене одговоре у остављеном року и то: Подносилац захтјева дописом број: УП-03-26-3-011-47/17 од 09.11.2017. године, привредни субјекат Бабић дописом број: УП-03-26-3-011-50/17 од 10.11.2017. године и привредни субјекат БХ Телеком дописом број: УП-03-26-3-011-48/17 од 09.11.2017. године.

Конкуренцијски савјет је дана 30.11.2017. године донио Закључак о вјештачењу број: УП-03-26-3-011-52/17 којим се одређује Недељка Билић, стални судски вјештак економске струке да изврши вјештачење на горе утврђене околности, те да достави налаз и мишљење.

У достављеном налазу и мишљењу сталног судског вјештака за примљеним дана 15.01.2018. године под бројем: УП-03-26-3-011-64/17 утврђено је да привредни субјекат Бабић у посматраном периоду 01.01.2016. године до 30.11.2017. године није имало било каквих трансакција са друштвима БХ Телеком и Telemach које су у вези постављања инфраструктуре у објектима друштва Бабић.

Дана 30.01.2018. године Подносилац захтјева је поднеском за примљеним под бројем: : УП-03-26-3-011-68/17 доставио очитовање на налаз/мишљење судског вјештака.

Нова усмена расправа заказана је за дан 06.02.2018. године у складу са чланом 149. став 2. Закона о управном поступку, као наставак усмене расправе одржане дана 06.11.2017. године (позиви достављени Подносиоцу захтјева актом број: УП-03-26-3-011-65/17, БХ Телеком-у актом број: УП-03-26-3-011-66/17, и Бабићу актом број: УП-03-26-3-011-67/17 од 18.01.2018. године.

На усменој расправи одржаној у просторијама Конкуренцијског савјета дана 06.02.2018. године (Записник број: УП-03-26-3-011-69/17 од 06.02.2018. године), испред Подносиоца захтјева присуствовао је пуномоћник Нихад Сијерчић, адвокат, испред привредног субјекта Бабић пуномоћник др. сц. Алмир Гагула, адвокат и испред БХ Телекома пуномоћници Вахида Хоџић, Берица Авдић и Нихад Одобашић, на којој је саслушан и свједок привредног субјекта Telemach, те су се странке додатно изјасниле на чињенице и околности о којима се до сада нису изјасниле, те дале завршну ријеч у вези предметног поступка.

6. Закључак о продужењу рока за доношење коначног рјешења

Након проведене усмене расправе, Конкуренцијски савјет је имајући у виду да се ради о осјетљивом тржишту, те да је за утврђивање чињеничног стања и оцјену доказа било потребно извршити додатне анализе, Закључком број: УП-03-26-3-011-51/17 од дана 30.11.2017. године, продужио рок за доношење коначног рјешења за додатна 3 (три) мјесеца, у смислу члана 41. став (2) Закона.

7. Прикупљање података од трећих лица

У току поступка ради утврђивања свих релевантних чињеница, у смислу члана 35. став (1) тачке а) и ц) Закона, Конкуренцијски савјет је прикупио податке и документацију и од других тијела /институција које нису странке у поступку.

Како би разјаснило одређене чињенице и доказе изнесене у поступку, а имајући у виду и чињеницу како је Регулаторна агенција за комуникације БиХ (РАК), надлежна за *ex-ante* регулацију на релевантном тржишту, Конкуренцијски савјет упутио јој је Захтјев за информацијама број: УП-03-26-3-011-27/17 дана 26.07.2017. године.

Рак је доставио тражене податке и информације, поднеском број: УП-03-26-3-011-30/17 дана 12.09.2017. године У истом поднеску, наведено је између осталог наведено да Законом о комуникацијама („Службени гласник БиХ", бр. 31/03, 75/06, 32/10 и 98/12) није посебно уређено питање права и обавеза инвеститора стамбено-пословних објеката у погледу обезбјеђења приступа за операторе телекомуникација. Такође, ни другим прописима у Босни и Херцеговини није детаљније прописано који се мрежни капацитети и кабловска канализација морају обезбиједити до стамбеног објекта и унутар њега, те на који начин се уређују односи инвеститора зграде и оператора јавних телекомуникацијских услуга.

Такође, по питању услова изградње телекомуникацијских мрежа у зградама, Законом о комуникацијама прописани су основни регулаторни принципи, који између осталог укључују: обезбјеђења приступа јавним телекомуникацијским услугама за све кориснике, на транспарантном, објективном и недискриминаторском основу, које оператор телекомуникација може осигурати уз разумну добит, заштиту интереса свих корисника телекомуникационих услуга, у смислу доступности тих услуга, као и промоцију правичне конкуренције у циљу остварења максималне добити за кориснике у смислу избора, цијене и квалитет услуга.

Стога, према мишљењу РАК-а, инвеститор не би требао вршити одабир једног оператора који ће изградити инфраструктуру и пружати услугу корисницима. Одабир оператора ограничава избор корисника, те може узроковати спорове поводом нарушавања права конкуренције и протесте других оператора, а инвеститор, као доносилац одлуке о одабиру, преузео би на себе све посљедице неисправне одлуке.

Надаље сматрају да је адекватан начин рјешавања поменутог питања тај да се телекомуникацијска мрежа са припадајућом инфраструктуром и опремом унутар зграде или групе зграда, планира, пројектује, инсталира и користити тако да омогућава свим операторима приступ зградама уз равноправне и недискриминирајуће услове и да се свим крајњим корисницима телекомуникацијских услуга у зградама омогућава слободан избор оператора. Другим ријечима, потребно је омогућити да сваки оператор који добије дозволу за изградњу мреже на датом подручју може слободно приступити сваком објекту, односно крајњем кориснику према његовом одабиру.

Ови услови у складу су са Директивом 2014/61/ЕУ о мјерама за смањење трошкова постављања постављања електроничких комуникацијских мрежа великих брзина, која се примјењује у земљама чланицама ЕУ и која би у будућности требала бити адекватно транспонована у законски оквир Босне и Херцеговине

8. Утврђено чињенично стање и оцјена доказа

Након сагледавања свих релевантних чињеница, доказа и документације достављене од странке у поступку, као и података којима располаже Конкуренцијски савјет, утврђено је сљедеће:

- да су привредни субјекти Telemach и БХ Телеком телекомуникацијске компаније која пружају телекомуникацијске услуге и то дистрибуција аудио-визуелних садржаја, приступ интернету и фиксна телефонија док је привредни субјекат Бабић - компанија активна у областима високоградње, услуга и трговине;
- да привредни субјекат Бабић не представља конкурента привредним субјектима Telemach и БХ Телеком, обзиром да не дјелују на истом тржишту, односно да су Telemach и БХ Телеком конкуренти;
- да сви аспекти везани за питање изградње инфраструктуре за пружање телекомуникационих услуга у новим објектима тренутно су регулисани Законом о стварним правима и Закон о облигационим односима;
- да инвеститор као градитељ објекта има право да, у складу са одобрењем за грађење, објекат изгради у потпуности самостално или у сарадњи са привредним субјектима које сам одабере, јер је објекат у складу са Законом о стварним правима у његовом власништву све до момента етажирања и преноса власништва над појединим стамбеним јединицама;
- да према члану 81. став 6) Закона о стварном праву етажни власници имају право да користе заједничке дијелове некретнине. У смислу овог закона заједнички дијелови некретнине су темељи, главни зидови, таван, степенице, ходници, лифтови, електрична, канализациона, водоводна и телефонска мрежа и сл;
- да Закон о стварним правима предвиђа да инсталација кабловских и антенских система, од разводника на улазу у зграду до разводника на улазу у стан, представља заједнички дио зграде, о којима се стара постављени управитељ;
- да је инфраструктура у изграђеним објектима као и остали дијелови објекта инвеститора Бабић у њиховом власништву до тренутка етажирања објекта и продаје станова;
- да власници станова након етажирања имају слободу избора оператера за пружање телекомуникационих услуга, с којима закључују уговоре о кориштењу истих (најчешће на 24 мјесеца);
- да су у новоизграђеном објекту у насељу Залик једине инсталације које су урађене јесу инсталације оптичког кабла односно да постојећом инфраструктуром са положеним оптичким каблом могуће је пружити услуге и Telemacha и БХ Телекома и других оператера;
- да БХ Телеком не може бити власник оптичке инфраструктуре, већ су власници након етажирања објекта етажни власници;
- да у претходно изграђеним објектима инвеститора Бабић (у Јабланици, Коњицу, Сарајево и Мостар) своје услуге пружају и Telemach и БХ Телеком;

- да у претходно изграђеним објектима инвеститора Бабић (у Јабланици, Коњицу и Мостар) инсталирана је инфраструктура за пружање телекомуникационих услуга привредног субјекта Telemach;
- да је привредни субјекат Telemach у претходно изграђеним објектима инвеститора Бабић испоручивао одређене количине репроматеријала и опреме која је уграђивана у објекат без накнаде;
- према подацима Telemach-а и БХ Телекома (..)**;
- да привредни субјекти Telemach и БХ Телеком у случајевима успостављања сарадње са инвеститорима закључују Уговоре о пословно-техничкој сарадњи о уградњи њихове мрежне инфраструктуре у стамбени објекат;
- да нити један од привредних субјеката Telemach и БХ Телеком не изнајмљују своје мрежне инфраструктуре другим оператерима;
- да је на основу налаза и мишљења сталног судског вјештака економске струке утврђено да привредни субјекат Бабић у посматраном периоду 01.01.2016. године до 30.11.2017. године није имало било каквих трансакција са друштвима БХ Телеком и Telemach које су у вези постављања инфраструктуре у објектима друштва Бабић;
- да инфраструктуру коју гради БХТ користе и они сами, а имају и интерконекцијске понуде које су референтне и ту инфраструктуру дају у закуп алтернативним операторима, дају услуге приступа локалној издвојеној петљи и услугу закупа водова. То се ради путем јавно објављених више понуда.
- да је Регулаторна агенција за комуникације између осталог, дужна вршити редовне анализе тржишта у складу са Правилу 54/2011 о анализи тржишта електронских комуникација („Службени гласник БиХ", број 85/11) чији је основни циљ утврдити постоји ли на одређеном тржишту ефективна конкуренција или на том тржишту постоји један или више оператора који имају значајну или заједничку значајну тржишну снагу;
- да РАК својим актима, у Правилу 54/2011, наводи како Агенција: „утврђује релевантна тржишта која су подложна претходној (ex ante) регулацији, проводи анализу тржишта, које се састоји од: одређивања релевантног тржишта, оцјене ефективности конкуренције на том тржишту и... утврђује постојање оператора са значајном тржишном снагом, те одређује регулаторне обавезе операторима са значајном тржишном снагом ако не постоји ефективна конкуренција на анализираном релевантном тржишту...“;
- да између осталог, инфраструктуру коју гради БХ Телеком користе и они сами, а имају и интерконекцијске понуде које су референтне и ту инфраструктуру могу давати у закуп;
- да се те референтне понуде могу давати само алтернативним операторима какав је Telemach нпр. БХ Телеком има важећу понуду о издвојеној локалној петљи, која је јавна и недискриминаторна за све и доступна је алтернативним операторима, из разлога што је регулатор за три доминантна оператора наметнуо јавно објављивање референтних понуда;
- да на основу тих понуда сваки нови оператор се преко БХ Телекома и њихове инфраструктуре може повезати са крајњим корисником;
- да је приступ мрежи и повезаној опреми у области телекомуникација регулисан Директивом о приступу 2002/19/ЕЗ на основу којег је експлицитно уређен начин, субјекти и обавезе приступа у циљу заштите тржишне конкуренције (члан 12. Директиве);

- да према наводима РАК-а (поднесак број: УП-03-26-3-011-30/17 дана 12.09.2017. године) наводи се да Законом о комуникацијама није посебно уређено питање права и обавеза инвеститора стамбено-пословних објеката у погледу обезбјеђења приступа за оператере телекомуникација. Такође, ни другим прописима у Босни и Херцеговини није детаљније прописано који се мрежни капацитети и кабловска канализација морају обезбиједити до стамбеног објекта и унутар њега, те на који начин се уређују односи инвеститора зграде и оператора јавних телекомуникацијских услуга;
- да је током 2017. године, ступила је на снагу и нова „Политика сектора електронских комуникација Босне и Херцеговине за раздобље 2017.-2021.“ усвојена од стране Вијећа министара БиХ која ће имати утицај и на акте РАК-а, а који у правилу требају слиједити зацртане циљеве из политике, као и акцијског плана за провођење исте, те пронаћи начин остваривања исте;
- да у предметној политици предвиђено да законодавне власти на свим административним нивоима у оквиру својих надлежности би требало осигурати да објекти који ће се убудуће градити омогућавају улазак више оператора у исти стамбени или пословни објекат, што може подразумевати одређивање броја улаза кабловске канализације, разводних ормарића и обавезе градње унутрашње кабловске канализације (каналлица) у самом објекту;

Чланом 4. став (1) Закона је утврђено да су забрањени споразуми, уговори, поједине одредбе споразума или уговора, заједничка дјеловања и прећутни договори привредних субјеката, као и одлуке и други акти привредних субјеката који за циљ и посљедицу имају спрјечавање, ограничавање или нарушавање конкуренције на тржишту, а који се односе на:

б) Ограничавање и контролу производње, тржишта, техничког развоја или улагања;

д) Примјена различитих услова за идентичне трансакције са другим привредним субјектима, доводећи их у неповољан положај у односу на конкуренцију;

У конкретном случају Подносилац захтјева наводи како постоји забрањени споразум из члана 4. став (1) тачка б) и д) Закона о конкуренцији, који се спроводи путем онемогућавања приступа инфраструктури за пружање телекомуникационих услуга у стамбено-пословном објекту „Залик“ у Мостару у изградњи, конкурентским телекомуникационим оператерима, на основу договора између инвеститора, односно власника зграде у изградњи (Бабић) са једне и БХ Телекома, са друге стране, те да ће имати негативне ефекте на релевантним тржиштима везаним за пружање телекомуникационих услуга крајњим корисницима (будућим станарима).

На основу увида и анализе свих чињеница и доказа изнесених у овом поступку, како појединачно, тако и у њиховој међусобној вези Конкуренцијско вијеће је утврдило да Подносилац захтјева није успио доказати да су Противне стране односно привредни субјекат Бабић и привредни субјекат БХ Телеком, својим поступањем закључили забрањени споразум из члана 4. став (1) тачка б) Закона, у смислу ограничавања и контроле производње, тржишта техничког развоја или улагања, као ни забрањени споразуми из члана 4. став (1) тачка д) Закона, у смислу примјене различитих услова за идентичне трансакције с другим привредним субјектима, доводећи их у неповољан положај у односу на конкуренцију.

Наиме, како би се утврдило кршење Закона тј. постојање забрањеног споразума у смислу члана 4. став (1) тачка б) и д) Закона, потребно је утврдити да поступање привредног субјекта има за циљ и посљедицу спрјечавање, ограничавање или нарушавање конкуренције на тржишту, те такође утврдити како је тим споразумом настало ограничавање и контрола производње, тржишта, техничког развоја или улагања, или пак да су примијењени различити услови за идентичне трансакције с другим привредним субјектима, доводећи их у неповољан положај у односу на конкуренцију.

Наиме, релевантан материјални пропис који се примјењује у сектору изградње мрежа у новим објектима је тренутно Закон о стварним правима и Закон о облигационим односима којим је прописано да инвеститор као градитељ објекта има право да, у складу са одобрењем за грађење, објекат изгради у потпуности самостално или у сарадњи са привредним субјектима које сам одабере, јер је објекат у складу са Законом о стварним правима у његовом власништву све до момента етажирања и преноса власништва над појединим стамбеним јединицама, када етажни власници стичу право да користе заједничке дијелове некретнине.

У току 2017.године усвојена је Политика сектора електронских комуникација Босне и Херцеговине за период 2017.-2021.“ од стране Савјета министара БиХ којом је предвиђено да законодавне власти на свим административним нивоима у оквиру својих надлежности би требало осигурати да објекти који ће се убудуће градити омогућавају улазак више оператора у исти стамбени или пословни објекат, што може подразумевати одређивање броја улаза кабловске канализације, разводних ормарића и обавезе градње унутрашње кабловске канализације (каналница) у самом објекту. Дакле, предметном Политиком нису обавезани оператори, већ институције за уређење процедура којима ће бити регулисана наведена проблематика.

У овом поступку на основу извршеног вјештачења, по приједлогу Подносиоца захтјева, вјештака економске струке гђе. Недељке Билић, утврђено је на основу налаза и мишљења запримљеним дана 15.01.2018. године под бројем: УП-03-26-3-011-64/17 да привредни субјекат Бабић у посматраном периоду 01.01.2016. године до 30.11.2017. године није имало било каквих трансакција са друштвима БХ Телеком и Telemach које су у вези постављања инфраструктуре у објектима друштва Бабић.

На основу горе наведеног, Конкуренцијски савјет је утврдио да је инфраструктура за пружање телекомуникационих услуга у новоизграђеном објекту у насељу Залик у власништву инвеститора Бабић, све до момента етажирања и преноса власништва над стамбеним јединицама када етажни власници стичу право да користе заједничке дијелове некретнине а тиме и право одабира оператора за пружање телекомуникационих услуга као и да постојећом инфраструктуром са положеним оптичким каблом могуће је пружити услуге и Telemacha и БХ Телекома и других оператора у наведеном објекту.

Такође, у овом поступку је утврђено да БХ Телеком, није власник инфраструктуре у новоизграђеном објекту у насељу Залик, па самим тиме није могао ни на који начин да спријечи Подносиоца захтјева у пружању услуга у предметном објекту.

У овом поступку неспорно је утврђено како привредни субјекат Telemach, има могућност пружања услуга на исти начин као и привредни субјекат БХ Телеком у новоизграђеном објекту у насељу Залик, те да не постоје правне нити било које друге препреке за пружање услуга кориштењем постојеће инфраструктуре која је у власништву инвеститора у тренутку изградње објеката, а након етажирања објекта у власништву станара објекта те имају право одлучивања приликом избора пружаоца наведених услуга.

Такође, Подносилац захтјева сматра да релевантно тржиште је тржиште пружања телекомуникационих услуга крајњим корисницима (станарима) на подручју насеља Залик у Мостару: дистрибуција аудио-визуелних медијских садржаја, приступ Интернету и фиксна телефонија те да иако би хипотетички било могуће издвојити посебно тржиште приступа инфраструктури за пружање телекомуникационих услуга стамбено-пословним објектима, односно да поред предложених релевантних тржишта ефеката споразума, дјеловање Противних Страна треба посматрати цјеловито, односно ефекти споразума су преваходно усмјерени на малопродајни ниво тржишта, док је БХ Телеком као Противна страна оспоравала означавање релевантног географског тржишта на насеље Залик.

Конкуренцијски савјет је утврдио како је релевантно тржиште овог поступка тржиште приступа инфраструктури новоизграђених објеката ради пружања телекомуникационих услуга на подручју Насеља Залик, града Мостара, узимајући у обзир разлоге подношења Захтјева за покретање

поступка као и чињеница да се предметни новоизграђени објекат налази у насељу Залик, МОстар, те одредило да исти представља релевантно тржиште овог поступка.

Тако, Подносилац захтјева се у Захтјеву позива на предмет „Нова Отока“ који је Подносилац покренуо пред Конкурентијским савјетом против привредних субјеката "Тибра - Пацифиц" д.о.о. Кисељак, "Нова Отока" д.о.о. Кисељак, "БХ Телеком" д.д. Сарајево и "Логософт" д.о.о. Сарајево, који је окончан доношењем Закључка о обустављању поступка број: 04-26-3-030-30-Ш/16 од 08.05.2017. године због одустајања Подносиоца захтјева јер су разлози због којих је поднио Захтјев отклоњени, те исти нема правни интерес за даље вођење и судјеловање у предметном поступку.

Анализом предметног случаја Конкурентијски савјет је утврдио да у овом поступку, предметни случај није релевантан нити се може повући паралела према поднесеном захтјеву, као и да Конкурентијски савјет у сваком појединачном поступку покренутом по захтјеву странке доноси одлуку цијенећи како појединачно, тако и у њиховој међусобној вези чињенице и доказе који се односе на предметни поступак.

У вези са посљедицом наведеног поступања, из разлога што је утврђено да привредни субјекат Бабић није изричито или прећутно дао привредном субјекту БХ Телеком искључиво право постављања инфраструктуре за пружање телекомуникационих услуга у новоизграђеном објекту у насељу Залик, Мостар односно закључио споразум о искључивој куповини, што би за остале привредне субјекте укључујући и Telemach имале негативне посљедице доводећи их у неповољан положај у односу на конкуренцију, није се могло нити утврдити да је посљедица спрјечавање, ограничавање или нарушавање конкуренције на тржишту у смислу члана 4. став (1) тачка б) (ограничавање и контролу тржишта и техничког развоја) и тачка д) Закона (примјена различитих услова за идентичне трансакције са другим привредним субјектима).

Имајући у виду и одредбу члана 36. Закона о конкуренцији, о терету доказивања, Конкурентијски савјет сматра како Подносилац захтјева није успио доказати како су странке против којих је овај поступак вођен прекршиле одредбе Закона о конкуренцији, у смислу ограничавања и контроле производње, тржишта, техничког развоја или улагања, као ни примјена различитих услова за идентичне трансакције са другим привредним субјектима, доводећи их у неповољан положај у односу на конкуренцију.

На основу свега наведеног Конкурентијски савјет је одлучио као у тачки 1. диспозитива овога Рјешења.

9. Трошкови поступка

Чланом 105. став (1) Закона о управном поступку је прописано да у правилу свака странка сноси своје трошкове поступка (који укључују и трошкове за правно заступање), а чланом 105. став (2) истог Закона је прописано да када у поступку учествују двије или више странака са супротним интересима, странка која је изазвала поступак, а на чију је штету поступак окончан, дужна је противној странци надокнадити оправдане трошкове који су настали у поступку.

Према члану 105. став (3) Закона о управном поступку трошкови за правно заступање надокнађују се само у случајевима кад је такво заступање било нужно и оправдано.

Конкурентијски савјет је приликом израчуна укупних трошкова поступка, узео у обзир одредбе Закона о управном поступку, и Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 22/04 и 24/04) (у даљем тексту: Тарифа).

Пуномоћник Подносиоца захтјева, адвокат Нихад Сијерчић, је на усменој расправи одржаној дана 06.02.2018. године је приложио уз записик и трошковник за правно заступање у укупном износу од 5.648,40,00 КМ.

Конкурентијски савјет је одбио захтјев за накнаду трошкова пуномоћника Подносиоца захтјева, обзиром да је Подносилац захтјева предметни поступак изазвао својим дјеловањем и да је исти завршен на његову штету. Стога, Подносилац захтјева не остварују право на накнаду трошкова у смислу члана 105. став (2) Закона о управном поступку.

Имајући у виду наведено, Конкурентијски савјет је одлучио као у тачки 2. диспозитива овог Рјешења.

Такође, пуномоћник привредног субјекта Бабић д.о.о. Јабланица, адвокат Алмир Гагула, је на усменој расправи одржаној дана 06.02.2018. године је приложио уз записик и трошковник за правно заступање у укупном износу од 2.983,50 КМ са укљученим износом ПДВ-а која се састоји од сљедећих трошкова: 1) одговор Конкурентијском савјету 22.06.2017. године – 850,00 КМ+ПДВ и 2) заступање на усменој расправи пред Конкурентијским савјетом дана 06.11.2018. године 850,00 КМ + ПДВ и 3) заступање на усменој расправи пред Конкурентијским савјетом дана 06.02.2018. године 850,00 КМ + ПДВ.

Конкурентијски савјет је привредном субјекту Бабић признао само трошкове заступања који су били нужни и оправдани у овом поступку, па је у складу са тарифним бројем 18. и 33. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката у Федерацији БиХ, утврдио и признао сљедеће трошкове: 1) одговор Конкурентијском савјету 22.06.2017. године у износу од 240,00 КМ, 2) приступ и заступање на усменој расправи пред Конкурентијским савјетом дана 06.11.2017. године у износу од 240,00 КМ и 3) приступ и заступање на усменој расправи пред Конкурентијским савјетом дана 06.02.2018. године у износу од 360,00 КМ, што укупно са урачунатим ПДВ-ом износи 982,80,00 КМ.

Будући да се ради о нужним и оправданим трошковима, у смислу члана 105. став (3) Закона о управном поступку, привредни субјекат Telemach на чију је штету поступак окончан, дужан је привредном субјекту Бабић надокнадити трошкове настале у поступку у износу од 982,80 КМ.

Имајући у виду наведено, Конкурентијски савјет је одлучио као у тачки 3. диспозитива овог Рјешења.

10. Поука о правном лијеку

Против овога Рјешења није дозвољена жалба. Незадовољна странка може покренути Управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема, односно објављивања овога Рјешења.

Предсједник

Иво Јеркић